

Οι μεταβολές στον ΚΠΔ με βάση το Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Μια επικίνδυνη δικαιοκρατική εκτροπή

Συγγραφέας: Δημήτρης Συμεωνίδης, Επίκ. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ

Μέσο Δημοσίευσης: ΤΝΠ QUALEX, ΠοινΔικ, 1/2024 Ειδικό, σελ. - - ψηφιακό τεύχος

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

1.1. Το πρόσφατο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης επιχειρεί, για άλλη μια φορά μέσα σε λιγότερο από πέντε χρόνια, να επιφέρει μείζονες μεταβολές στον ΠΚ και στον ΚΠΔ, προβάλλοντας την ανάγκη “να εξυπηρετηθούν αποτελεσματικότερα οι σκοποί της επιτάχυνσης και ποιοτικής αναβάθμισης της ποινικής δίκης” (βλ. έτσι ακριβώς υπό το στοιχ. 1 της Αιτιολογικής Έκθεσης του Σχεδίου). Ενόψει αυτής της διπλής στοχοθεσίας του Σχεδίου, με την επίκληση δηλαδή ότι οι διατάξεις που προωθεί συμβάλλουν (δήθεν) τόσο στην ποιοτικότερη, όσο και στην ταχύτερη απονομή δικαιοσύνης, επιβάλλεται, αφού διατυπωθούν αρχικά ορισμένες προκαταρκτικές παρατηρήσεις, να υποβληθούν σε μια πρώτη αξιολόγηση –κατ’ ανάγκη επιλεκτικά- οι διατάξεις του, προκειμένου να ελεγχθεί αφενός η εναρμόνισή τους με τις ελάχιστες επιταγές ενός φιλελεύθερου ποινικού δικονομικού συστήματος σε ένα σύγχρονο, ευρωπαϊκό Κράτος Δικαίου και αφετέρου το αν αυτές πράγματι είναι δογματικά ορθές και υπηρετούν ή όχι τους σκοπούς που θέτουν. Τον κεντρικό άξονα για την κριτική που διατυπώνεται στη συνέχεια αποτελεί το πρόβλημα συμβατότητας των προτεινόμενων ρυθμίσεων με το Σ και τις συμπληρωματικές αυξημένης κανονιστικής ισχύος διατάξεις που κατοχυρώνουν ατομικά δικαιώματα, οι οποίες έχουν δεσμευτική επενέργεια και οριοθετούν αυστηρά τις επιλογές του κοινού δικονομικού νομοθέτη. Όπως θα καταδειχθεί στη συνέχεια, εντοπίζονται στις προτεινόμενες διατάξεις πολλαπλά προβλήματα ευθείας σύγκρουσης με κανόνες δικαίου που έχουν αυξημένη νομική ισχύ. Ταυτόχρονα επιχειρείται μια πρώτη προσέγγιση συγκεκριμένων κρίσιμων διατάξεων του Σχεδίου υπό δογματικό και δικαιοπολιτικό πρίσμα και εξετάζεται αν μπορούν πράγματι αυτές αφενός να επιφέρουν την (δήθεν) επιδιωκόμενη ποιοτική βελτίωση στην απονομή ποινικής δικαιοσύνης και αφετέρου αν συμβάλλουν πραγματικά αποτελεσματικότερη εκδίκαση των ποινικών υποθέσεων. Με βάση όσα εκτίθενται στη συνέχεια θα καταδειχθεί ότι κανένα από τους δύο αυτούς σκοπούς δεν προάγουν οι διατάξεις του επίμαχου Σχεδίου Νόμου.

1.2. Εισαγωγικά είναι ανάγκη να διευκρινιστεί ότι η επιδίωξη της ταχύτητας στην ποινική διαδικασία, ως αντικειμενικό μέγεθος, εμφανίζεται καταρχάς ως θεμιτός νομοθετικός σκοπός σε ένα σύγχρονο φιλελεύθερο Κράτος Δικαίου. Ωστόσο σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αναγορευτεί σε αυτοσκοπό. Ούτε μπορεί να διεκδικεί το προβάδισμα σε σχέση με την αναζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας και την εκφορά ορθής δικαστικής κρίσης, ούτε σε σχέση με την εξασφάλιση των προϋποθέσεων για διεξαγωγή δίκαιης ποινικής διαδικασίας και τον σεβασμό των ατομικών δικαιωμάτων του κατηγορουμένου στο πλαίσιο της. Το αίτημα για ταχύτητα δεν μπορεί να οδηγεί σε κάμψεις ή εκπτώσεις ως προς την τήρηση των δικονομικών προδιαγραφών που αντικειμενικά-οργανωτικά εξασφαλίζουν την ορθότητα των δικαστικών κρίσεων, ούτε των διατάξεων που κατοχυρώνουν και προστατεύουν τα ατομικά δικαιώματα.

1.3. Η ταχύτητα της ποινικής διαδικασίας, ως αντικειμενικό μέγεθος, δεν έχει υπερνομοθετική θεμελίωση. Δεν μπορεί να στεγαστεί στο άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, επειδή η διάταξη αυτή κατοχυρώνει αποκλειστικά και μόνο υποκειμενικό, χαρακτήρα δικαίωμα του κατηγορουμένου σε δίκαιη δίκη “εντός εύλογου χρόνου”. Δηλαδή η συγκεκριμένη διάταξη έχει μονοσήμαντα εγγυητική για τον κατηγορούμενο φορά. Η επίκληση του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ που έχει μόνο προστατευτική φορά, υπέρ του κατηγορουμένου, δεν επιτρέπεται ούτε λογικά, ούτε νομικά να αντιστρέφεται και να επιχειρείται να χρησιμοποιηθεί τελικά εναντίον του κατηγορουμένου, ως δήθεν βάση ή ως δικαιολογία για τον περιορισμό των δικαιωμάτων του, ούτε να αξιοποιηθεί ταυτόχρονα για την αποδυνάμωση αντικειμενικών-οργανωτικών εγγυήσεων που εξασφαλίζουν την ορθότητα της απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Συνεπώς, δεν επιτρέπεται στο όνομα ή με επίκληση της ταχύτερης εκδίκασης των υποθέσεων να επέρχονται εκπτώσεις ούτε στα εχέγγυα ορθοκρίσις των ποινικών υποθέσεων, που διασφαλίζουν

την ποιοτική και ορθή απονομή της δικαιοσύνης, ούτε βέβαια να προωθούνται διατάξεις που επιφέρουν αποδυνάμωση των δικονομικών δικαιωμάτων του κατηγορουμένου, ιδιαίτερα δε αυτών που συνιστούν προβολή κανονιστικών επιταγών που απορρέουν από υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις.

1.4. Το πεδίο του ποινικού δικαίου -και ιδιαίτερα του δικονομικού ποινικού δικαίου- αποτελεί κατεξοχήν χώρο προβολής και ισχύος των κατοχυρωμένων στο Σ και τις Διεθνείς Συμβάσεις αμυντικών ατομικών δικαιωμάτων. Εύστοχα για τον λόγο αυτόν το ποινικό δικονομικό δίκαιο χαρακτηρίζεται “ο σεισμογράφος του συνταγματικού δικαίου”. Επειδή συνδέεται στενά με τα συνταγματικά προστατευόμενα δικαιώματα του πολίτη, οριοθετείται αντίστοιχα αυστηρά κάθε κανονιστική επιλογή που προωθεί κάθε φορά ο κοινός νομοθέτης. Υπό αυτά τα δεδομένα, σε καμία περίπτωση δεν αρκεί η επίκληση του ότι ο κοινός δικονομικός νομοθέτης διαθέτει τη δημοκρατική νομιμοποίηση και ενεργεί στο όνομα της πλειοψηφίας. Σε μια δημοκρατική κοινωνία ο καθένας μπορεί να έχει και να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του για οποιοδήποτε ζήτημα, ενώ ο νομοθέτης έχει τελικά την πρωτοβουλία να προβαίνει σε κανονιστικές επιλογές. Ωστόσο υπόκειται και αυτός σε περιορισμούς. Δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τα αμυντικά-εγγυητικά όρια του επονομαζόμενου Σύνταγματος, όπως αυτό διαμορφώνεται από τις αυξημένης κανονιστικής ισχύος διατάξεις που περιέχονται στο ελληνικό Σύνταγμα, στις κυρωμένες Διεθνείς Συμβάσεις και την ευρωπαϊκή δικαιοταξία. Άρα δεσμεύεται να τηρεί και να σέβεται τους υπερέχουσας τυπικής δύναμης κανόνες που θεσπίζουν αντικειμενικές-οργανωτικές εγγυήσεις για την απονομή της δικαιοσύνης και απαγορεύεται να παραβιάζει τον πυρήνα της προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων. Επιβάλλεται εξάλλου να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός και να μην υιοθετεί άκριτα τις εκάστοτε επιδιώξεις οποιασδήποτε ομάδας πίεσης ή συγκεκριμένων προσώπων ή φορέων ή παραγόντων. Τα συγκεκριμένα όρια που ισχύουν για τον κοινό νομοθέτη δεν κάμπτονται ούτε στο όνομα της –ούτως ή άλλως μη μετρήσιμης και προφανώς επικίνδυνης αόριστης έννοιας της- “κοινής γνώμης”, ούτε με την επίκληση της -επίσης ιδιαίτερα αόριστης και δικαιοκρατικά επικίνδυνης- έννοιας του “κοινού περί δικαίου αισθήματος” (βλ. για τα ζητήματα αυτά μεταξύ άλλων *Καϊάφα-Γμπάντι*, Αρεοπαγητική νομολογία, νέος ΠΚ και διαφύλαξη της δημοκρατικής αρχής, ΠοινΔικ 2023, σ.513επ, ιδίως δε κριτικά ως προς το επικίνδυνο μέγεθος της προσφυγής στο “κοινό περί δικαίου αισθήματος”, σ. 525). Κάθε διάταξη που προσκρούει στον εγγυητικό πυρήνα του Σ και των Διεθνών Κειμένων για την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων είναι ανίσχυρη και πρέπει να παραμερίζεται από τα δικαστήρια, σύμφωνα με το ισχύον σύστημα δικαστικού ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων, που οργανώνει το Σύνταγμά μας.

1.5. Σε ότι αφορά το μονοσήμαντο, αντιφιλελεύθερο ιδεολογικό στίγμα του Σχεδίου νόμου: ελέγχεται εξ αρχής ιδιαίτερα επικίνδυνη η αποκάλυπτα εχθροπαθής η αντίληψη που το διέπει απέναντι στα δικονομικά δικαιώματα του κατηγορουμένου, που επιβεβαιώνεται και με αναγωγή στις δημόσιες δηλώσεις του αρμόδιου Υπουργού ενόψει της δημοσιοποίησης του Σχεδίου. Η εχθρότητα αυτή αποτυπώνεται με χαρακτηριστικό τρόπο και στην αιτιολογική έκθεση του Σχεδίου Νόμου, που ειδικά για το πεδίο του ποινικού δικονομικού δικαίου, δεν παραλείπει να διακηρύξει ότι οι μεταβολές προωθούνται “*προκειμένου ...να ληφθούν νομοθετικά μέτρα για την προστασία της ποινικής δικαιοσύνης από εκείνους που με καταχρηστική και παρελκυστική άσκηση των δικαιωμάτων τους απασχολούν ασκόπως τους λειτουργούς της και παρακωλύουν την ταχύτητα απονομής της*” (βλ. έτσι υπό στοιχείο 2 της ΑιτΕκθεσης).

1.6. Η προωθούμενη “αντίληψη” ότι υπάρχει δήθεν ανάγκη για περιστολή των δικονομικών δικαιωμάτων του κατηγορουμένου, δεν αρμόζει σε ένα φιλελεύθερο Κράτος Δικαίου που ανήκει στην Ευρωπαϊκή έννομη τάξη και παραπέμπει σε σκοτεινές εποχές μειωμένης δημοκρατικής ευαισθησίας και στοχευμένης “δαιμονοποίησης” των ατομικών δικαιωμάτων. Η προβολή και προώθηση τέτοιων «αντιλήψεων» προετοιμάζει αντίστοιχα ιδεολογικά την “κοινή γνώμη”. Δικαιοκρατικά ελέγχονται επικίνδυνες τέτοιου είδους γενικεύσεις, που σκοπό έχουν την ψευδεπίγραφη προώθηση μιας δήθεν “ευταξίας”, προκειμένου να «δικαιολογηθεί» η προώθηση περιορισμών που αφορούν τα κατοχυρωμένα δικαιώματα των πολιτών. Σε αυτό το πλαίσιο κατασταλτικού λαϊκισμού καλλιεργείται συστηματικά κα έντεχνα η (ψευδ-)αίσθηση ότι η εγκληματικότητα αυξάνει, ακριβώς επειδή δήθεν “*οι κατηγορούμενοι έχουν πολλά δικαιώματα*”, τα οποία συστηματικά καταχρώνται ή επειδή δήθεν “*η Δικαιοσύνη δεν είναι αρκετά αυστηρή*” και “*δεν κάνει τη δουλειά της*”. Πρόκειται για επικίνδυνα ιδεολογήματα, που υποθάλλουν τον αυταρχισμό και την αποδόμηση των εγγυητικών κεκτημένων του σύγχρονου φιλελεύθερου Κράτους Δικαίου, τα οποία, με έντονα δημαγωγικό χαρακτήρα, χρησιμοποιούνται πρωτίστως επικοινωνιακά για να προωθούνται, με τρόπο λαϊκίστικο, επικίνδυνες και αντιεπισημονικές επιλογές. Δεν είναι ανεκτό σε ένα Κράτος Δικαίου να στοχοποιείται κατ’ αυτόν τον τρόπο η προστασία και η ενάσκηση κλασικών δικονομικών δικαιωμάτων των διαδίκων, ιδίως των κατηγορουμένων, τα οποία στην πραγματικότητα αποτελούν εξειδίκευση ατομικών

δικαιωμάτων του πολίτη, που αναγνωρίζονται και κατοχυρώνονται διεθνώς με αυξημένη νομική δύναμη. Η προστασία τους εξακολουθεί να παραμένει επιβεβλημένη, ανεξάρτητα από το ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η άσκησή τους ενδέχεται να κρίνεται κατά περίπτωση από τα αρμόδια δικαστικά όργανα αβάσιμη. Εξάλλου δεν επιτρέπεται σε ένα Κράτος Δικαίου η άσκηση των δικονομικών δικαιωμάτων των διαδίκων -και ιδιαίτερα του κατηγορουμένου- να αναγορεύεται από τον νομοθέτη σε δήθεν “εχθρό” της ορθής απονομής της δικαιοσύνης ή σε μείζον πρόβλημα, με την παραπλανητική προβολή του αφηγήματος ότι η άσκησή τους συνιστά δήθεν κατάχρηση ή δήθεν παρέκκλιση της διαδικασίας ή “*πρόβλημα άσκοπης απασχόλησης των δικαστικών λειτουργών*”.

1.7. Όπως αναλυτικά καταγράφεται στη συνέχεια, τα δικαιοκρατικά ελλείμματα των προωθούμενων ρυθμίσεων είναι ορατά δια γυμνού οφθαλμού, δεδομένου οι σημαντικότερες από αυτές προσκρούουν ευθέως στα εγγυητικά όρια που θέτουν κανόνες αυξημένης κανονιστικής ισχύος. Στο πλαίσιο μιας στοχευμένης, δηλωμένα “ρεβανιστικής” αντιμεταρρυθμιστικής κίνησης, οι επιμέρους διατάξεις του Σχεδίου αποδομούν τη φιλελεύθερη φυσιογνωμία του ΚΠΔ, όπως αυτή είχε ήδη διαμορφωθεί ιστορικά και εξελικτικά τις τελευταίες δεκαετίες και επιχειρούν να ανατρέψουν οριστικά -ολοκληρώνοντας όσες οπισθοδρομήσεις επέφεραν ήδη οι πολυάριθμες νομοθετικές τροποποιήσεις που μεσολάβησαν από το 2019- το ισορροπημένο φιλελεύθερο εγγυητικό πρότυπο που αρχικά διαμόρφωσαν οι νέοι Κώδικες. Οι προωθούμενες κανονιστικές επιλογές δεν οδηγούν όμως μόνο σε μια εγγυητική παλινδρόμηση, προς επαναφορά στο status πριν τη θέση σε ισχύ του νέου ΚΠΔ. Σε πολλές περιπτώσεις, όπως θα διαφανεί στη συνέχεια, υπερθεματίζουν σε αντιφιλελεύθερη φιλοσοφία, με περιφρόνηση στις αρχές και τις αξίες του Κράτους Δικαίου, αλλά και με τρόπο ατεκμηρίωτο και αντιεπιστημονικό, αυθαίρετα και χωρίς οποιαδήποτε αναγωγή σε μετρήσεις και στατιστικά δεδομένα.

1.8. Το Σχέδιο διακατέχεται περαιτέρω από εχθρότητα για τον ρόλο του συνηγόρου υπεράσπισης, προωθώντας συνειδητά μια τιμωρητική αντιμετώπιση και του κατηγορουμένου (βλ. ενδεικτικά την ακατανόητη και κατάφωρα αντίθετη στις επιταγές μιας δίκαιης δίκης διάταξη του άρθρου 64 του Σχεδίου που προσθέτει το άρθρο 238Α στον ΚΠΔ, όπου στην παρ. 3 ειδικότερα προβλέπεται ότι ο διευθύνων τη συζήτηση μπορεί να αποφασιστεί στο πλαίσιο της εν λόγω ρύθμισης ακόμη και τον αποκλεισμό της προσωπικής εμφάνισης του κατηγορουμένου στο ακροατήριο σε περιπτώσεις κακουργημάτων) και του υπερασπιστή του (βλ. χαρακτηριστικά υπό αυτό το πρίσμα το άρθρο 74 του Σχεδίου, που τροποποιεί την παρ. 2 του άρθρου 336 ΚΠΔ, για λήψη μέτρων σε βάρος του) και αποσκοπώντας στην αποδυνάμωση του ρόλου του. Τιμωρητική και μη συμβατή με το δικαίωμα αποτελεσματικής ακρόασης και υπεράσπισης είναι και η προωθούμενη λογική της ενάσκησης δικονομικών δικαιωμάτων των διαδίκων και ιδίως του κατηγορουμένου, υπό το φάσμα απειλής ποινών και με την υποχρέωση, ως προϋπόθεση του παραδεκτού να καταβάλλονται παράβολα. Χαρακτηριστικά παράδοξο παράδειγμα αποτελεί από αυτήν την άποψη η υποχρέωση καταβολής και στη συνέχεια κατάπτωσης του παραβόλου ακόμη και στις περιπτώσεις που το αίτημα που υποβάλλεται από τον διάδικο (τόσο αυτόν που υποστηρίζει την κατηγορία, όσο και τον κατηγορούμενο) και ο λόγος αναβολής σύμφωνα με το άρθρο 349 ΚΠΔ είναι βάσιμα και γίνει δεκτά από το δικαστήριο.

1.9. Το Σχέδιο βαρύνεται εξάλλου με ένα πρόσθετο σημαντικό μειονέκτημα: διακατέχεται εμφανώς από ανεπίτρεπτη σε ένα Κράτος Δικαίου καχυποψία, μια ακατανόητη έλλειψη εμπιστοσύνης προς τους ίδιους τους δικαστές και προς τις κρίσεις που -με το βάρος αλλά και τις εγγυήσεις της αιτιολόγησης- εκφέρουν. Αυτό φαίνεται να προκύπτει από επιμέρους επιλογές του Σχεδίου, οι οποίες αναλυτικότερα θα εκτεθούν στη συνέχεια. Αναφέρομαι ιδίως α. σε αυτές σχετικά με τον περιορισμό ήδη σε νομοθετικό-αφηρημένο επίπεδο της υποβολής και εξέτασης αιτημάτων αναβολών του άρθρου 349 ΚΠΔ, με αντίστοιχη πλήρη αφαίρεση της σχετικής δυνατότητας του δικαστή να τα ελέγχει και να τα κρίνει και β. σχετικά με τη διατήρηση στο μεγαλύτερο μέρος της ρύθμισης του άρθρου 187 παρ. 6 ΠΚ, η οποία εκ των προτέρων αποκλείει την (επιβαλλόμενη από υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις) δυνατότητα εκφοράς in concreto δικαστικής κρίσης σχετικά με τη χορήγηση ή όχι ανασταλτικού αποτελέσματος στην έφεση, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο άρθρο 497 ΚΠΔ. Αυτή την επικίνδυνη στάση έντονης καχυποψίας ακόμη και απέναντι στους δικαστές, επιβεβαιώνουν πρόσφατες δημόσιες υπουργικές δηλώσεις -με αφορμή πρόσφατα περιστατικά οπαδικής βίας που απασχόλησαν την επικαιρότητα- περί (δήθεν) ανάγκης “*επιτέλους να ξεκουνηθεί η Δικαιοσύνη*” και μάλλον απρεπείς υποδείξεις “*οι δικαστές να κάνουν τη δουλειά τους*”. Οδηγίες και συστάσεις από οποιονδήποτε προς τους λειτουργούς της Δικαιοσύνης, ιδίως μάλιστα εκ μέρους της εκτελεστικής εξουσίας και δημαγωγική, επικοινωνιακή στοχοποίησή της δικαιοσύνης, δεν επιτρέπεται σε ένα κράτος Δικαίου, γιατί προσκρούουν ευθέως στην αξίωση για δικαστική ανεξαρτησία.

2. Οι επιμέρους κρίσιμες διατάξεις του Σχεδίου Νόμου 2.1. Το μοντέλο παραπομπής των κακουργημάτων

στο ακροατήριο: Αστοχες, δυσλειτουργικές και σε απολύτως λάθος κατεύθυνση ελέγχονται οι παρεμβάσεις του Σχεδίου σε ότι αφορά το μοντέλο παραπομπής των κακουρηγημάτων, οι οποίες επαναφέρουν για άλλη μια φορά εσφαλμένα τη διευρυμένη εκδοχή της απευθείας κλήσης (βλ. το άρθρο 71 του Σχεδίου, που τροποποιεί τη διάταξη του άρθρου 309 ΚΠΔ, εμπλουτίζοντας σημαντικά τον κατάλογο των περιπτώσεων περάτωσης της ανάκρισης με σύμφωνη γνώμη Εισαγγελέα και Προέδρου Εφετών), με αντίστοιχο δραστικό περιορισμό του δικαιοδοτικού φίλτρου των δικαστικών συμβουλίων, στην αρμοδιότητα των οποίων επέλεξε αντίθετα ως κανόνα να επαναφέρει ο νέος ΚΠΔ την περάτωση της ανάκρισης. Οι συντάκτες του Σχεδίου επενδύουν στην αδιέξοδα απλουστευτική -εμμονικά όμως υποστηριζόμενη, κατά βάση από μερίδα εισαγγελικών λειτουργών - “ιδέα” σχετικά με τη δήθεν επιτάχυνση που επιτυγχάνεται σε αυτό το στάδιο, με την αποφυγή έκδοσης βουλεύματος (και ταυτόχρονα με την προφανή “διευκόλυνσή” τους να μην χρειάζεται να συντάσσουν προτάσεις προς το δικαστικό συμβούλιο). Με την απλούστευση αυτή επέρχεται αμεσότερη και αυτόματη παραπομπή περισσότερων (ουσιαστικά όλων των) ανακριτικών δικογραφιών στο ακροατήριο. Η συρρίκνωση του ουσιαστικού σταδίου ελέγχου της προδικασίας από το δικαστικό συμβούλιο έχει όμως ως συνέπεια την πράξη αρνητικό αντίκτυπο σε ότι αφορά την ποιοτική προεργασία των ανακριτικών δικογραφιών, οι οποίες αυτοματισμένα και στο σύνολό τους παραπέμπονται αμέσως σε δίκη. Τελικά η “λύση” αυτή προκαλεί όμως αναπόφευκτα μεγαλύτερες καθυστερήσεις στη συνέχεια, λόγω της αφιλόδοξης σύρρευσης όλων των υποθέσεων στο ακροατήριο, με πρόσθετη δηλαδή υπερφόρτωση των ήδη ασφυκτικά διογκωμένων εκθεμάτων. Οι κακουρηγηματικές υποθέσεις διέρχονται απλά πιο σύντομα από το στάδιο της προδικασίας, αλλά καταλήγουν μαζικά στο δικαστήριο, με εμφανή ελλείμματα επεξεργασίας, που οφείλονται στην απενεργοποίηση τόσο του προληπτικού, όσο και του κατασταλτικού ελέγχου που ασκείται μέσω των δικαστικών συμβουλίων. Αντί να ενισχυθούν δηλαδή τα φίλτρα, ώστε να περιοριστούν τα εισερχόμενα, δηλαδή αφενός οι ποινικές διώξεις και αφετέρου οι υποθέσεις που αδικαιολόγητα και αυτοματισμένα προωθούνται στο ακροατήριο, η φιλοσοφία του Σχεδίου παλινδρομεί εσφαλμένα στην εντελώς αντίθετη κατεύθυνση, την οποία εύλογα είχε απορρίψει ο νέος ΚΠΔ.

2.2. Η ανάγκη για διατήρηση και για περαιτέρω ενίσχυση των φίλτρων της προδικασίας: Γενικότερα κάθε είδους αυτοματισμοί πρώτον, κατά το κρίσιμο στάδιο της κίνησης της ποινικής δίωξης, όπου σημαντικό ρόλο επιβάλλεται να παίζει η προσεκτική διεξαγωγή προκαταρκτικής εξέτασης (η οποία επίσης στο εξής, με βάση το Σχέδιο αποδυναμώνεται, ιδίως ενόψει του ότι στα περισσότερα πλημμελήματα, που υπάγονται στο εξής στη δικαιοδοσία του ΜονΠλημ καθίσταται μη υποχρεωτική) και δεύτερον, κατά το στάδιο που πρέπει να ελέγχεται προσεκτικά η ανάγκη παραπομπής στο ακροατήριο, δεν επιταχύνουν στην πραγματικότητα την ποινική διαδικασία. Αντίθετα καθυστερούν και επιβραδύνουν την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης, αποδυναμώνοντας ταυτόχρονα και την αποτελεσματική ακρόαση και υπεράσπιση του κατηγορουμένου. Η ουσιαστική συμβολή των δικαστικών συμβουλίων είναι κρίσιμο μέγεθος που είναι μετρήσιμο και στην πράξη έχει αποδειχθεί ότι λειτουργεί ιδιαίτερα αποτελεσματικά, σε αντίθεση με τη στατιστική καταγραφή της απόδοσης του μοντέλου της απευθείας παραπομπής, το οποίο έχει μηδενική λειτουργία ως φίλτρο (Ειδικά για τα ιδιαίτερα κρίσιμα και απολύτως πειστικά στατιστικά δεδομένα που καταγράφηκαν και επιβεβαιώνουν την ιδιαίτερα αποτελεσματική λειτουργία του δικαστικού συμβουλίου στο στάδιο της παραπομπής και το φιλτράρισμα σχεδόν των μισών ανακριτικών υποθέσεων από αυτό, σε αντίθεση με τη μηδενική σχετική επίδοση του συστήματος της απευθείας κλήσης (βλ. Σεβαστίδη, ΝοΒ 2021, σ. 250 επ., Η συμβολή της ενδιάμεσης διαδικασίας στην επιτάχυνση της ποινικής δίκης και ο εγγυητικός της ρόλος). Μείζονα πρόκληση, στα όρια μάλλον του εμπαιγμού, αποτελούν και οι αβάσιμες επίκλησεις στην Αιτ'Εκθεση του Σχεδίου ότι με την απευθείας παραπομπή δεν παραβλάπτονται δήθεν τα υπερασπιστικά δικαιώματα του κατηγορουμένου, καθώς επίσης και η προσφυγή στο δήθεν επιχείρημα ότι η χρονοβόρα προοπτική του ελέγχου από το δικαστικό συμβούλιο οδηγεί σε πιο πρόχειρους ανακριτικούς χειρισμούς. Ακόμη πιο παραπαιστικά και δικονομικά εκτός πραγματικότητας προβάλλεται ότι δήθεν υπάρχει κίνδυνος οι παραδοχές του παραπεμπτικού βουλεύματος και οι αιτιολογίες του να επιβαρύνουν υπερασπιστικά τη θέση του κατηγορουμένου, προκαταλαμβάνοντας δήθεν το δικαστήριο που θα κληθεί να δικάσει την υπόθεση, αποσιωπώντας ότι τα κριτήρια εκφοράς κρίσης στο ακροατήριο από ένα δικαστήριο κακουρηγημάτων είναι τελείως διαφορετικά από αυτά που εφαρμόζει το συμβούλιο πλημμελειοδικών για να αποφανθεί υπέρ της παραπομπής στο ακροατήριο.

2.3. Η μεταβολή της αρχιτεκτονικής της ποινικής αρμοδιότητας:

2.3.1. Το Σχέδιο Νόμου επιχειρεί ιδιαίτερα εκτεταμένες, τεκτονικού χαρακτήρα, αλλαγές στο μοντέλο της αρμοδιότητας των ποινικών δικαστηρίων. Κεντρικό άξονα των μεταβολών αποτελεί ο συστηματικός, συνολικός υποβιβασμός της ποινικής αρμοδιότητας' δηλαδή η υπαγωγή των ποινικών υποθέσεων σε δικαστήρια κατώτερα

σε σύγκριση με την ισχύουσα κατανομή τους, με ταυτόχρονη προώθηση συγκριτικά πιο ολιγομελών, κυρίως δε μονοπρόσωπων, συνθέσεων (βλ. το άρθρο 59 Σχεδίου που διογκώνει σημαντικά την καθ' ύλη αρμοδιότητα του ΜονΕφ, και το άρθρο 61 που τροποποιεί το άρθρο 115 ΚΠΔ και διευρύνει λαίμαργα την καθ' ύλη αρμοδιότητα του ΜονΠλημ). Μεταξύ άλλων προβλέπεται ειδικότερα στο Σχέδιο Νόμου η πλήρης κατάργηση στο εξής του Πενταμελούς Εφετείου (βλ. άρθρο 49 του Σχεδίου και αντίστοιχα άρθρο 7 του ΚΠΔ), με αντίστοιχη μεταφορά της βασικής σημερινής αρμοδιότητάς του για την εκδίκαση των εφέσεων κατά των αποφάσεων του ΤριμΕφ για κακουργήματα, στο ΤριμΕφΚακ με σύνθεση από αρχαιότερο πρόεδρο ως προς τις εφέσεις κατά αποφάσεων ΤριμΕφ, (βλ. στην ΑιΕΚθ στο άρθρο 51 "...πλέον τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του Τριμελούς Εφετείου θα τις δικάζει ομοίως Τριμελές Εφετείο το οποίο θα συγκροτείται από πρόεδρο εφετών, αρχαιότερο από εκείνο που συμμετείχε στη σύνθεση που εξέδωσε την εκκαλούμενη απόφαση και δύο (2) εφέτες"), καθώς και στο ΤριμΕφ ως προς τις εφέσεις κατά αποφάσεων του ΜονΕφ που στο εξής καθίσταται σε πρώτο βαθμό αρμόδιο και για τα πλημμεληματικά χαρακτήρα αδικήματα των προσώπων ιδιάζουσας δωσιδικίας. Προωθείται επίσης με το Σχέδιο η πλήρης κατάργηση του Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων, ως δικαστηρίου που δικάζει σήμερα πλημμελήματα σε δεύτερο βαθμό, με αντίστοιχη ανακατανομή της ύλης του, αφενός στο ΤριμΠλημ (ενόψει και του περιορισμού των πρωτόδικων υποθέσεων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του και τον υποβιβασμό τους στο ΜονΠλημ, οπότε σε δεύτερο βαθμό θα δικάζονται από το ΤριμΠλημ) και αφετέρου στο ΜονΕφ, όπου θα εκδικάζονται στο εξής σε δεύτερο βαθμό και οι περιορισμένες δραστικά εναπομένουσες στην πρωτοβάθμια αρμοδιότητα του ΤριμΠλημ περιπτώσεις πλημμελημάτων (ανθρωποκτονία από αμέλεια και τα εγκλήματα περί την υπηρεσία). Στο υπό διαμόρφωση μοντέλο προβλέπεται μεταξύ άλλων επίσης η πλήρης μεταβολή της αρμοδιότητας για τα πρόσωπα ιδιάζουσας δωσιδικίας, καθώς και η εκδίκαση από το ΜονΕφ των εφέσεων κατά αποφάσεων του ΤριμΠλημ.

2.3.2. Το προτεινόμενο μοντέλο αρμοδιότητας βαρύνεται με ιδιαίτερα προβληματικές επιλογές, που δεν ενισχύουν, αλλά αντίθετα, υπονομεύουν αντικειμενικά την ποιότητα και την ορθοκρισία κατά την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης. Οι επιμέρους επιλογές του Σχεδίου καταγράφουν ταυτόχρονα σοβαρές εγγυητικές υποχωρήσεις υπό το υποκειμενικό πρίσμα των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου. Δεν είναι εξάλλου βάσιμη και δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα η επίκληση της δήθεν επιτάχυνσης που θα επιτευχθεί με αυτόν τον τρόπο, με τον υποβιβασμό δηλαδή της αρμοδιότητας και την αντίστοιχη ανάθεση των ποινικών υποθέσεων σε κατώτερα δικαστήρια ή σε δικαστήρια με μικρότερη αριθμητική σύνθεση, επειδή για πολλαπλούς λόγους είναι ουσιαστικά και πρακτικά απολύτως αδύνατο αυτό που επικαλείται η αιτιολογία του Σχεδίου. Δεν ευσταθεί έτσι το επιχείρημα ότι με τη μεταφορά ύλης σε ολιγομελότερες, κατά κανόνα δε σε μονομελείς συνθέσεις, δήθεν θα καταστεί δυνατό να λειτουργούν παράλληλα περισσότερα δικαστήρια λόγω της αποδέσμευσης δικαστικών λειτουργιών από τη συμμετοχή τους σε πολυμελείς συνθέσεις. Πρακτικά είναι απολύτως αδύνατο στην πραγματικότητα να καταστεί δυνατό να συγκροτηθούν και να λειτουργήσουν δήθεν ταυτόχρονα περισσότερα ολιγομελή ή μονομελή δικαστήρια, γιατί δεν υπάρχουν οι αναγκαίες για αυτό προϋποθέσεις, μεταξύ αυτών δε επαρκής αριθμός εισαγγελικών λειτουργιών, γραμματεών, αιθουσών δικαστηρίων, υλικοτεχνικού εξοπλισμού για απομαγνητοφωνήσεις συνεδριάσεων.

2.3.3. Στα πλημμελήματα σχεδιάζεται τον κανόνα στο εξής -και προφανώς προοπτικά- να αποτελεί ουσιαστικά η εκδίκαση σε πρώτο βαθμό από το Μονομελές Πρωτοδικείο (άρθρο 61 Σχεδίου και 115 του ΚΠΔ), στο οποίο επιχειρείται άκριτα και άνευ άλλων κριτηρίων να μεταφερθεί το σύνολο σχεδόν της σχετικής ύλης, τελείως ανεξάρτητα από το ύψος της απειλούμενης για ποινής ή τις δυσχέρειες εκδίκασής τους. Η ανησυχία για την ποιότητα του δυσβάστακτου –λόγω και του πληθωρισμού εκκρεμών υποθέσεων- δικαιοδοτικού έργου που θα ανατεθεί στους ώμους των νέων πρωτοδικών, που μπορεί μόλις πρόσφατα να έχουν αποφοιτήσει από τη Σχολή Δικαστών, διογκώνεται περαιτέρω δεδομένου ότι παράλληλα, με το ίδιο Σχέδιο και συγκεκριμένα με τις τροποποιήσεις του ΠΚ, αυστηροποιείται σημαντικά η αντιμετώπισή των πλημμελημάτων. Με αυτό το σχήμα, στο εξής τα περισσότερα πλημμελήματα –εκτός από τα ελάχιστα που κατ' εξαίρεση θα δικάζονται στο εξής σε πρώτο βαθμό από το Τριμελές Πλημμελειοδικείο (βλ. το νέο Άρθρο 115 παρ. 1 εδαφ. γ' του ΚΠΔ, δηλαδή τα πλημμελήματα του Δωδέκατου Κεφαλαίου του ΠΚ και την ανθρωποκτονία από αμέλεια του άρθρου 302 ΠΚ)- θα υπάγονται σε ένα δικαστήριο ιδιαίτερα χαμηλής βαθμίδας και εγγυήσεων, χωρίς επαρκή αντικειμενικά εχέγγυα για την υποδοχή της μεγάλης αυτής δικαστικής ύλης, αποτελούμενο από έναν μόνο πρωτοδική, ενίοτε μάλιστα (ακόμη και ιδιαίτερα) μειωμένης εμπειρίας. Προφανώς σε πολλές περιπτώσεις ιδίως στα επαρχιακά πρωτοδικεία, νέοι και χωρίς ιδιαίτερη εμπειρία δικαστικοί λειτουργοί θα επιφορτιστούν να δικάζουν το σύνολο σχεδόν των πλημμελημάτων (συμπεριλαμβανομένων και αδικημάτων που παρουσιάζουν ιδιαίτερη δυσχέρεια, τα οποία

ουσιαστικά με την ίδια νομοτυπική υπόσταση απασχολούν και τα δικαστήρια κακουργημάτων). Οι επιφυλάξεις για τη δυνατότητα να σηκώσουν αυτό το βάρος οι νέοι δικαστές, χωρίς πλέον να έχουν την παράλληλη προπαίδευση ούτε των διασκέψεων, στο πλαίσιο βουλευμάτων, που επίσης περιορίζονται δραστικά, ούτε και της συμμετοχής τους στη σύνθεση του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου, μαζί με εμπειρότερους συναδέλφους τους) είναι περισσότερο από εύλογες. Τα εχέγγυα ορθοκρίσιμης για την πρωτοβάθμια εκδίκαση των πλημμελημάτων εμφανίζονται υπό αυτά τα δεδομένα αισθητά μειωμένα σε αυτές τις περιπτώσεις, συγκριτικά πάντα προς την ισχύουσα σήμερα κατανομή της αρμοδιότητας, στην οποία το Τριμελές Πλημμελειοδικείο διατηρεί πάντως ένα σημαντικό μέρος της ποινικής ύλης των πλημμελημάτων. Οι ανησυχία για την ποιότητα των κρίσεων που θα εκφέρονται αν εφαρμοστεί το νέο πλαίσιο, όπως και για τον σεβασμό στα δικονομικά δικαιώματα του κατηγορουμένου, προφανώς επιτείνεται ακόμη περισσότερο αν συνεκτιμήσει κανείς πρώτον, το ανοιχτό σήμερα ενδεχόμενο σε σύντομο χρονικό διάστημα στον πρώτο βαθμό της ποινικής δικαιοδοσίας να ενσωματωθούν σύντομα και Ειρηνοδίκες, δεδομένου ότι προωθείται παράλληλα η πρόταση της αναμόρφωσης του Δικαστικού Χάρτη και της ενοποίησης του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας και δεύτερον, το ότι παραδόξως καθίσταται ταυτόχρονα πιο δυσχερής η άσκηση έφεσης κατά των καταδικαστικών αποφάσεων του ΜονΠλημ, δεδομένου ότι -όπως εκτίθεται και στη συνέχεια- το όριο εκκλητού τους, σύμφωνα με το άρθρο 489 ΚΠΔ, στο εξής ανυψώνεται (αντί να μειωθεί, όπως θα ήταν το λογικά αναμενόμενο για να εξισορροπήσει την εγγυητική υποχώρηση της υπαγωγής των περισσότερων πλημμελημάτων στο ΜονΠλημ).

2.3.4. Στα κακουργήματα, παρά το μείζον διακύβευμά τους, ιδιαίτερα μεγάλο μέρος της ποινικής ύλης στο εξής κατευθύνεται σε πρώτο βαθμό στο Μονομελές Εφετείο, η ενστάσεις για τη λειτουργία του οποίου δεν έχουν απαντηθεί πειστικά, καθώς η εντασιακή συζήτηση για το δικαστήριο αυτό διαρκεί ήδη περισσότερο από μία δεκαετία. Η ενεργοποίησή του ΜονΕφ έχει αποτελέσει επανειλημμένα σημείο τριβής, λόγω των εύλογων και σοβαρών επιφυλάξεων που έχουν αναλυτικά διατυπωθεί, ιδίως στον χώρο της επιστήμης του ποινικού δικαίου, σε σχέση με τα προβλήματα της εγγυητικής λειτουργίας του και τις αισθητά μειωμένες εγγυήσεις ορθοκρίσιμης, όπως όμως και της μειωμένης εμπιστοσύνης και αντίστοιχα κύρους που παρέχει σε σύγκριση με το Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων (βλ. ΑιτΕκθ ΚΠΔ). Με βάση το Σχέδιο επιχειρείται αδικαιολόγητα μια ιδιαίτερα σημαντική μεταφορά ύλης από το ΜΟΔ και το Τριμελές Εφετείο σε αυτό. Κατά την προσωπική μου άποψη, οι αντιρρήσεις για τη λειτουργία του ΜονΕφ δεν είναι μόνο δικαιοπολιτικές, αλλά έχουν κυρίως και πρωτίστως συναγματικό χαρακτήρα, επειδή, όπως εκτίθεται στη συνέχεια (βλ. στα επόμενα, υπό στοιχείο 2.3.11.), η καθιέρωσή του είναι ασυμβίβαστη τόσο με το γράμμα, όσο όμως και με το πνεύμα του άρθρου 97 Σ.

2.3.5. Η πρόβλεψη για την εκδίκαση των εφέσεων κατά των πρωτόδικων αποφάσεων του ΤριμΕφ από άλλο ΤριμΕφ

Εξόφθαλμο επίσης, όπως και ανυπερέβλητο είναι το πρόβλημα ότι με βάση τον σχεδιασμό της αρμοδιότητας που επιχειρεί το Σχέδιο νόμου, η εκδίκαση της έφεσης κατά των αποφάσεων του ΤριμΕφ ανατίθεται στο ίδιο ουσιαστικά δικαστήριο, δηλαδή ένα άλλο ΤριμΕφ, με μόνη (δήθεν) διαφορά την αυξημένη αρχαιότητα του προέδρου. Υπό αυτό το σχήμα όμως σε καμία περίπτωση δεν καλύπτεται η απαίτηση για εκδίκαση της έφεσης από δικαστήριο «άνωτερο» σε σύγκριση με αυτό που δίκασε σε πρώτο βαθμό. Προκαλεί τουλάχιστον απορία για τη λογική του συντάκτη του Σχεδίου η εν λόγω πρόταση, η οποία πάσχει αθεράπευτα λόγω της πλήρους και εξόφθαλμης ασυμβατότητας της εν λόγω προτεινόμενης μεταβολής, προς τις δεσμευτικές επιταγές του άρθρου 2 του 7 Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ που κατοχυρώνει το «Δικαίωμα για διπλό βαθμό δικαιοδοσίας σε θέματα ποινικού δικαίου» (*“1. Κάθε πρόσωπο που καταδικάσθηκε για αξιόποινη πράξη από δικαστήριο, έχει το δικαίωμα της επανεξέτασης από ανώτερο δικαστήριο της απόφασης με την οποία κηρύχθηκε ένοχος ή της απόφασης με την οποία του επιβλήθηκε ποινή.”*) και του άρθρου 14 παρ. 5 του ΔΣΑΠΔ (*“Κάθε πρόσωπο που κρίνεται ένοχο για παράβαση έχει δικαίωμα, η απόφαση περί της ενοχής και της καταδίκης του να εξετασθεί από ανώτερο δικαστήριο, σύμφωνα με το νόμο.”*), που αξιώνουν, χωρίς καμία δυνατότητα για εξαίρεση, η έφεση να εκδικάζεται από «άνωτερο δικαστήριο» σε σύγκριση με αυτό που εξέδωσε την προσβαλλόμενη πρωτόδικη απόφαση. Στον πυρήνα και στην ουσία εξάλλου της ίδιας της έννοιας του ενδίκου μέσου *ex definitionem* ανήκει η επανεξέταση της υπόθεσης από ανώτερο δικαστήριο. Το υποκειμενικό δικαίωμα επανεξέτασης της υπόθεσης, ύστερα από δικονομικό παράπονο που υποβάλλει ο κατηγορούμενος που καταδικάστηκε, το οποίο αναγνωρίζεται ότι αντιστοιχεί στο δικαίωμα έφεσης, υπαγορεύει την πλήρη νομική και ουσιαστική επανεξέταση και τον έλεγχο της πρωτοβάθμιας κρίσης από δικαστήριο πραγματικά και σαφώς ανώτερο από το πρωτοβάθμιο. Ανώτερο από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο είναι όμως υπό αυτά τα δεδομένα προφανώς αποκλειστικά και μόνο είτε αυτό που συντίθεται από ανώτερους δικαστές, είτε πάντως αυτό που συντίθεται μεν από ομοιόβαθμους δικαστές με αυτούς

που δίκασαν σε πρώτο βαθμό, αλλά συγκροτείται από μεγαλύτερο αριθμό δικαστών. Συνιστά λογικά και νομικά εμπαιγμό, ένα είδος άκομψης και απόπειρας δικονομικής αλημείας, το δήτην εύρημα του Σχεδίου να προωθηθεί η εκδίκαση του ενδίκου μέσου της έφεσης ουσιαστικά από το ίδιο δικαστήριο, με μόνη διαφορά τον δήθεν βαθμό αρχαιότητας του προεδρεύοντα εφέτη του δευτεροβάθμιου Τριμελούς Εφετείου. Εξάλλου στην πράξη ούτε αυτό είναι ουσιαστικά και λειτουργικά εύκολο να εξασφαλιστεί, ενώ είναι επικίνδυνα ασαφές με ποιόν τρόπο και σε ποιόν χρόνο θα “υπολογίζεται” συγκριτικά η μεγαλύτερη αρχαιότητα υπό αυτά τα δεδομένα. Εξάλλου ιδίως στα μικρότερα Εφετεία, θα είναι ενίοτε δύσκολη, ως και αδύνατη η κατά περίπτωση εξασφάλιση αυτής της δυσλειτουργικής προϋπόθεσης, ενώ σε κάθε περίπτωση, θα ελλοχεύουν διαρκώς κίνδυνοι σφαλμάτων και πρόκλησης απόλυτων ακυροτήτων λόγω κακής σύνθεσης. Σε κάθε περίπτωση η ευθεία αντίθεση στις προαναφερόμενες υπερνομοθετικές ισχύος διατάξεις, η οποία σε περίπτωση προσφυγής στο ΕΣΔΑ προφανώς αναμένεται να αναδειχθεί, αρκεί για τον πλήρη αποκλεισμό του εν λόγω σχήματος κατάστρωσης της αρμοδιότητας που παραδόξως και άκριτα επιχειρεί το Σχέδιο Νόμου.

2.3.6. Ανάθεση της αρμοδιότητας εκδίκασης των εφέσεων κατά αποφάσεων του ΤριμΠλημ στο ΜονΕφ.

Υπό το ίδιο πρίσμα, η περαιτέρω ευρηματική κανονιστική επιλογή του Σχεδίου Νόμου να δικάζονται οι εφέσεις κατά των αποφάσεων που σε πρώτο βαθμό εκδίδει για πλημμελήματα το ΤριμΠλημ από το ΜονΕφ, ελέγχεται ιδιαίτερα προβληματική και επιβάλλεται για τους ίδιους λόγους να αντιμετωπιστεί με ιδιαίτερη επιφύλαξη. Με βάση όσα προεκτέθηκαν, ισχύουν κατά τη γνώμη μου ακριβώς τα ίδια και σε αυτή την περίπτωση. Το ΜονΕφ που αποτελείται από έναν μόνο εφέτη δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι πληροί ουσιαστικά τις εγγυητικά κατοχυρωμένες προδιαγραφές του «ανώτερου» δικαστηρίου, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες επιτακτικές προβλέψεις του 7ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και του ΔΣΑΠΔ, οι οποίες έχουν αυξημένη κανονιστική επενέργεια, σε σύγκριση με το Τριμελές Πλημμελειοδικείο που θα έχει εκδώσει την εκκαλούμενη απόφαση. Γιατί το ΤριμΠλημ έχει σύνθεση πολυπρόσωπη, αποτελούμενη από μεγαλύτερο αριθμό δικαστικών λειτουργών που αποφασίζει ύστερα από διάσκεψη.

2.3.7. Η συρρίκνωση της αρμοδιότητας του ΜΟΔ: Ιδιαίτερα προβληματικός ελέγχεται υπό συνταγματικό πρίσμα και ο περαιτέρω περιορισμός της αρμοδιότητας του ΜΟΔ που επέρχεται με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις, σε συνδυασμό με την εγκατάλειψη της ρύθμισης σχετικά με το τεκμήριο αρμοδιότητάς του ΜΟΔ, δεδομένου ότι πλέον με τη νέα διάταξη του άρθρου 111 παρ. 5 στο Τριμελές Εφετείο με γενική ρήτρα υπάγονται και όλα τα κακούργηματα των ειδικών ποινικών νόμων που δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα του ΜονΕφ (βλ. Άρθρο 60 του Σχεδίου), παρά δηλαδή το ότι το ΜΟΔ εξακολουθεί πάντως να υποδεικνύει δεσμευτικά ως το δικαστήριο που έχει το τεκμήριο αρμοδιότητας το άρθρο 97 Σ. Πρόκειται για επιλογή που αδιαφορεί για τις επιταγές της συγκεκριμένης συνταγματικής διάταξης και υπερακοντίζει κάθε ανεκτό όριο ελαστικοποίησής της.

2.3.8. Ειδικότερα ως προς την υπερβολική διόγκωση της αρμοδιότητας των δικαστηρίων με μονομελή σύνθεση: Με το Σχέδιο προωθείται ουσιαστικά ως κανόνας η αρμοδιότητα του ΜονΠλημ για τα πλημμελήματα και του ΜονΕφ για τα κακούργηματα. Σε ότι αφορά τη μεταβολή της αρμοδιότητας ως προς το ΜονΠλημ, στην ΑιτΕκθεση για το άρθρο 61 αναφέρεται ότι *“η τροποποίηση του άρθρου 115 ΚΠΔ κρίθηκε επιβεβλημένη για λόγους οικονομίας της δίκης και συνίσταται στην αποδέσμευση δικαστικών λειτουργών από πολυμελείς συνθέσεις. Σε τριμελή σύνθεση θα δικάζονται μόνο τα εγκλήματα του 12 Κεφαλαίου του ΠΚ και το έγκλημα της ανθρωποκτονίας εξ αμελείας (άρθρο 302 ΠΚ)”*. Αντίστοιχη λογική διατρέχει το Σχέδιο και σε ότι αφορά την ενίσχυση και διεύρυνση της αρμοδιότητας του Μονομελούς Εφετείου ως προς τα κακούργηματα. Πανηγυρικά διακηρυσσόμενος ειδικότερος σκοπός του Σχεδίου (βλ. υπό στοιχείο 2 της ΑιτΕκθ) αναφέρεται ότι είναι *“.....γ) να επιταχυνθούν οι διαδικασίες επεξεργασίας και εκδίκασης των ποινικών υποθέσεων με τη λήψη μέτρων όπως λ.χ.η μεταφορά της δικαστηριακής ύλης του εφετείου από πολυμελή σε ολιγομελή δικαστήρια, προκειμένου ο ίδιος αριθμός δικαστών να δύναται να συγκροτήσει περισσότερα δικαστήρια και έτσι να εκδικάζεται πολλαπλάσιος αριθμός υποθέσεων”*. Για άλλη μια φορά η απόπειρα εντυπωσιασμού και υπεραπλούστευσης είναι προφανής, ωστόσο η δήθεν “λύση” των μονομελών συνθέσεων, πέρα από το συγκριτικό δεδομένο ότι πρόκειται για ελληνική δικονομική πατέντα, αφού σε καμία ευρωπαϊκή έννομη τάξη δεν αποτελούν τα μονομελή δικαστήρια επιλογή του νομοθέτη, ιδίως μάλιστα για τα κακούργηματα, δεν συνιστά ούτε ανεκτό από δικαιοκρατική άποψη μοντέλο, ούτε πραγματική απάντηση στα προβλήματα της καθημερινής πράξης. Η επικαλούμενη, παράλληλη δήθεν λειτουργία περισσότερων δικαστηρίων αποκλείεται να ευδοκιμήσει στην πράξη, λαμβάνοντας υπ’ όψη τα υφιστάμενα πραγματικά δεδομένα. Είναι αβάσιμη η εκτίμηση ότι κατ’ αυτόν τον τρόπο θα εξασφαλιστεί πράγματι δυνατότητα για ταυτόχρονη συγκρότηση περισσότερων δικαστηρίων. Αυτό δεν είναι σήμερα δυνατό λόγω προφανών ελλείψεων σε υλικοτεχνική υποδομή, σε ελεύθερες αιθουσες δικαστηρίων, σε γραμματείς και σε επαρκή αριθμό

αντίστοιχων εισαγγελικών λειτουργιών.

2.3.11. Με δεδομένο ότι παραμένει σε ισχύ το άρθρο 97 Σ (“1. Τα κακουργήματα και τα πολιτικά εγκλήματα δικάζονται από μικτά ορκωτά δικαστήρια που συγκροτούνται από τακτικούς δικαστές και ενόρκους, όπως νόμος ορίζει. ... 2. Κακουργήματα και πολιτικά εγκλήματα, που με συντακτικές πράξεις, ψηφίσματα και ειδικούς νόμους έχουν υπαχθεί έως την ισχύ του Συντάγματος στη δικαιοδοσία των εφετείων, εξακολουθούν να δικάζονται από αυτά, εφόσον δεν υπαχθούν με νόμο στην αρμοδιότητα των μικτών ορκωτών δικαστηρίων. Με νόμο μπορεί να υπαχθούν στη δικαιοδοσία των ίδιων εφετείων και άλλα κακουργήματα.”), η ιστορική διαδρομή της σταδιακής εγγυητικής υποχώρησης με τη μορφή της διολίσθησης τόσο υπό αντικειμενικό-οργανωτικό, όσο και υπό υποκειμενικό-εγγυητικό πρίσμα σε διαρκώς πιο ολιγομελείς συνθέσεις και η διαγραφόμενη προοπτική για τελική κατάληξη ουσιαστικά στον κανόνα της αρμοδιότητας του ΜονΕφ, δεν μπορεί να θεωρηθεί συνταγματικά ανεκτή. Προσक्रούει στη σαφή, συναγόμενη από το Σ επιταγή που ι εμπεριέχει δύο ελάχιστες εγγυήσεις: πρώτον, την υποχρέωση για διατήρηση μιας αριθμητικής (και άρα εγγυητικής) ισοδυναμίας μεταξύ των μικτών ορκωτών δικαστηρίων και των εφετείων που κατ’ εξαίρεση μπορούν να τα υποκαθιστούν, τουλάχιστον δε τη διατήρηση μιας ανεκτής αριθμητικά αντιστοιχίας προς την επταμελή σύνθεση του ΜΟΔ. Η αξίωση αυτή ισχύει για όλες τις συνθέσεις των Εφετείων που κατ’ εξαίρεση επιτρέπεται να δικάζουν κακουργήματα αντί για το ΜΟΔ. Και δεύτερον, τον έμμεσα συναγόμενο αλλά ιστορικά μονοσήμαντο και σαφή αποκλεισμό της (αδιανόητης κατά τον χρόνο θέσπισης της κρίσιμης Σ διάταξης) τυχόν μονομελούς τελικά σύνθεσης των εφετείων, στα οποία θα μπορούσε δήθεν να ανατεθεί να δικάζουν κακουργήματα -αντί για το ΜΟΔ και με τις απαιτούμενες αντικειμενικά ισοδύναμες εγγυήσεις με αυτό. Κατά τον χρόνο που τέθηκε σε ισχύ η συνταγματική διάταξη, η κατ’ εξαίρεση υπαγωγή κακουργημάτων αντί για το ΜΟΔ στα υφιστάμενα τότε ευρείας πολυμελούς συνθέσεως Εφετεία, τα οποία και μόνο είχε υπ’ όψη του ο συντακτικός νομοθέτης, σήμαινε ότι κατ’ εξαίρεση γίνεται αποδεκτή η μεταφορά της ύλης συγκεκριμένων κακουργημάτων από ένα Επταμελούς σύνθεσης ΜΟΔ ή ΜΟΕφ σε ένα Πενταμελές Εφετείο (εκλαμβάνοντας ως επαρκή εγγυητικά την ύπαρξη μιας αντιστοιχίας των 5 εφετών- δηλαδή ανώτερων δικαστών που συγκροτούν το ΠεντΕφ προς τη γνωστή επταμελή σύνθεση του ΜΟΔ) στον πρώτο βαθμό και διασφαλίζοντας πάντως εγγυητικά και αριθμητικά ισοδύναμη σύνθεση στον δεύτερο βαθμό, δηλαδή ίσο αριθμό προσώπων που δικάζουν στο ΜΟΕφ όσοι και οι εφέτες που συγκροτούσαν το Επταμελές τότε Εφετείο. Αυτή η σαφώς εννοούμενη -οργανωτικά και εγγυητικά- ασφαλής αριθμητική αντιστοιχία σταδιακά αποδυναμώθηκε αισθητά και ήδη με το σχήμα του Μονομελούς Εφετείου παραμερίζεται πλήρως, με τρόπο συνταγματικά μη ανεκτό.

Πιο συγκεκριμένα, ως προς την ιστορική διαδρομή: το πρώτο βήμα της σταδιακής εγγυητικής διολίσθησης νομοθετικά ήταν η αντικατάσταση του σχήματος που προέβλεπε σε πρώτο βαθμό Πενταμελές και σε δεύτερο βαθμό Επταμελές Εφετείο, από αντίστοιχα ολιγομελέστερες συνθέσεις, δηλαδή Τριμελές και Πενταμελές Εφετείο. Η συνταγματική ανοχή όμως στην επελθούσα ήδη αυτή μείωση δεν σημαίνει ότι τελικά η νομοθετική διολίσθηση μπορεί να οδηγήσει εξίσου συνταγματικά ανεκτά σε Εφετεία με μονοπρόσωπη σύνθεση. Το βέβαιο είναι ότι ο ιστορικός συντακτικός νομοθέτης αφενός αναφερόταν ρητά σε συγκεκριμένα μόνο, δηλαδή τα γνωστά και υφιστάμενα κατά τον χρόνο θέση σε ισχύ του άρθρου 97 Σ, Εφετεία. Και προφανώς αυτά -και μάλιστα όλα ανεξαιρέτα- είχαν πάντως ευρεία πολυμελή σύνθεση. Επιπρόσθετα η συνταγματική διάταξη, όσο συσταλτικά και αν ερμηνευθεί, σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπει η εξαιρετική αρμοδιότητα των εφετείων να τυποποιηθεί ως κανόνας, ούτε όμως την κατάλυση κάθε αριθμητικής αντιστοιχίας των εφετείων προς την επταμελή σύνθεση των μικτών ορκωτών δικαστηρίων. Επομένως η οργανωτική εγγύηση του άρθρου 97 Σ που κατατείνει στην εξασφάλιση της αξιοπιστίας του δικαστηρίου που θα δικάζει τα κακουργήματα και θέτει αντίστοιχα όρια αριθμητικής αντιστοιχίας για τη συγκρότησή του, προς διασφάλιση της ορθοκρίσιμης του, κατά την ορθότερη αντίληψη εξακολουθεί να επιβάλλει υποχρεωτικά την πολυμελή εκδοχή του και μόνο. Υπό αυτά τα δεδομένα, οι δικονομικές διατάξεις του κοινού νόμου που προωθούν την αρμοδιότητα του Μονομελούς Εφετείου, κάμπτοντας τον συνταγματικό κανόνα της αρμοδιότητας του ΜΟΔ και ιδιαίτερα διατάξεις που πλέον προωθούν το μοντέλο του ΜονΕφ, το οποίο τείνει να αναγορευτεί στο δικαστήριο που κατά κανόνα δικάζει τα περισσότερα κακουργήματα εξακολουθούν να ελέγχονται μη συμβατές με τις ισχύουσες συνταγματικές επιταγές.

3. Ο περιορισμός του ρόλου των ενόρκων στις αποφάσεις των ΜΟΔ

Προβληματική και εσφαλμένη είναι και η σχεδιαζόμενη διάταξη του άρθρου 77 του Σχεδίου που τροποποιεί το άρθρο 404 ΚΠΔ, προκειμένου να περιορίσει στο εξής τη συμμετοχή των ενόρκων μόνο στην εκφορά κρίσης για την ενοχή και για την κύρια ποινή, σε αντίθεση τόσο με το γράμμα, όσο και με το πνεύμα των συνταγματικών διατάξεων που εξακολουθούν να κατοχυρώνουν, -μέχρι να επέλθει τυχόν συνταγματική τους αναθεώρηση- τον

κανόνα της αρμοδιότητας του ΜΟΔ στα κακουργήματα, υπαγορεύοντας ταυτόχρονα κατά βάση ότι οι λαϊκοί δικαστές πρέπει να συμμετέχουν σε αυτό το πλαίσιο πλήρως και να αποφασίζουν ισότιμα με τους τακτικούς δικαστές. Υπό τα ισχύοντα κανονιστικά δεδομένα του άρθρου 97 Σ δεν μπορεί να γίνει ευχερώς δεκτή οποιαδήποτε μορφή δραστικού υποβιβασμού των λαϊκών δικαστών και υπέρμετρου περιορισμού του ρόλου τους, συμπεριλαμβάνοντας μάλιστα μεταξύ άλλων και τον αποκλεισμό τους από τη συμμετοχή στην εκφορά κρίσης για τη χορήγηση ελαφρυντικών. Η επίκληση του επιχειρήματος ότι υπάρχουν ζητήματα που έχουν νομικό χαρακτήρα, για την εκφορά κρίσης για τα οποία καταλληλότεροι και ικανότεροι είναι μόνο οι τακτικοί δικαστές, παραβλέπει ότι τέτοια διάκριση δεν απορρέει και δεν μπορεί να γίνει ευχερώς ανεκτή από τις συνταγματικές διατάξεις, καθώς και ότι σε κάθε περίπτωση νομικές διαστάσεις δεν παύουν να έχουν και μια σειρά από ζητήματα που υποχρεωτικά εξετάζονται στο πλαίσιο της κατάφασης της ενοχής, όπως ενδεικτικά οι λόγοι άρσης του αδίκου ή του καταλογισμού ή οι λόγοι εξάλειψης του αξιοποιήσιμου.

4. Η μη κλήτευση των αστυνομικών ως μαρτύρων στο ακροατήριο και υποκατάσταση της παρουσίας τους από την ανάγνωση των προδικαστικών τους καταθέσεων

Με το άρθρο 63 του Σχεδίου, που προσθέτει νέα παρ. 5 στο άρθρο 215 ΚΠΔ διατυπώνεται γενικά ως κανόνας η πρόβλεψη ότι αστυνομικοί και λοιποί προανακριτικοί υπάλληλοι που έχουν καταθέσει ως μάρτυρες στην προδικασία δεν καλούνται και δεν εμφανίζονται στο ακροατήριο, οπότε απλά διαβάζεται σε αυτές τις περιπτώσεις η κατάθεσή τους αυτή. Ο Εισαγγελέας, στο στάδιο της προπαρασκευαστικής διαδικασίας και το δικαστήριο στο ακροατήριο μπορούν -κατ'εξάιρεση- να τους καλέσουν, αν η εξέτασή τους κρίνεται αναγκαία για την αναζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας. Ως αιτιολογία της εν λόγω επιλογής του Σχεδίου προβάλλεται χαρακτηριστικά και εύγλωττα το εξής: *“Η προσθήκη της παρ. 5 κρίθηκε επιβεβλημένη και θεωρείται πως θα συμβάλλει τόσο στην επιτάχυνση της ποινικής δίκης που συνίσταται στη συντομότερη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας και στην αποφυγή αναβολών οφειλομένων στην απουσία μαρτύρων, όσο και στην αποφυγή της υποστελέχωσης υπηρεσιών μέσω της άσκοπης και δαπανηρής για το δημόσιο, μετακίνησης αστυνομικών ή άλλων προανακριτικών υπαλλήλων, που έχουν ήδη καταθέσει ενόρκως κατά την προδικασία για ζητήματα που άπτονται της εκκρεμούς κατηγορίας και στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων, δεν έχουν να εισφέρουν αποδεικτικά, τίποτα το επιπρόσθετο. Για τις εξαιρετικές περιπτώσεις που ο εισαγγελέας ή το δικαστήριο κρίνουν πως η εξέτασή τους στο ακροατήριο είναι αναγκαία για την ασφαλή διάγνωση της αλήθειας, η διάταξη επιφυλάσσει τη δυνατότητα κλήτευσής τους.”* Η κρίσιμη διάταξη αποτυπώνει την εσφαλμένη, δογματικά αστόχαστη αντίληψη του ανώνυμου συντάκτη του Σχεδίου που προφανώς οραματίζεται μια τυπική-διεκπεραιωτική διαχείριση της ποινικής αποδεικτικής διαδικασίας στο ακροατήριο, χωρίς καμία μέριμνα για την ουσιαστική αναζήτηση της αλήθειας, χωρίς σεβασμό στην αρχή της αμεσότητας, παραβλέποντας την επιτακτική αντικειμενικά ανάγκη ο δικαστής να έρχεται, εφόσον αυτό είναι δυνατό, σε άμεση και προσωπική επαφή με τα αποδεικτικά μέσα, προκειμένου να είναι σε θέση να διαμορφώσει ορθότερα και πληρέστερα την προσωπική του αντίληψη για τα πραγματικά γεγονότα και τα αποδεικτικά μέσα που τα αφορούν.

Υπό το πρίσμα των κρίσιμων διατάξεων με αυξημένη κανονιστική ισχύ, με τις οποίες η εν λόγω διάταξη αναπόφευκτα διασταυρώνεται, η συγκεκριμένη κανονιστική επιλογή του Σχεδίου αντιτίθεται ευθέως προς το περιεχόμενο της ρητής διάταξης του άρθρου 6 παρ. 3 εδαφ. δ' της ΕΣΔΑ (το δικαίωμα του κατηγορουμένου “... δ. να εξετάσει ή να ζητήσει να εξετασθούν οι μάρτυρες κατηγορίας”) που, ως ειδικότερη όψη του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη κατοχυρώνει το μείζονος σημασίας υπερασπιστικό δικαίωμα του κατηγορουμένου και του συνηγόρου του να εξετάζει στο ακροατήριο τους μάρτυρες κατηγορίας, να είναι δηλαδή σε θέση να τους υποβάλλει ερωτήσεις, να ζητήσει διευκρινίσεις κλπ.. Αντίστοιχη, ομόροπη αυξημένης κανονιστικής ισχύος κατοχύρωση του σχετικού δικαιώματος του κατηγορουμένου εντοπίζεται και ισχύει και με βάση τη διάταξη του άρθρου 14 παρ. 3 εδάφ. ζ' του ΔΣΑΠΔ που προστατεύει το δικαίωμα κάθε κατηγορουμένου “.. να εξετάσει ή να ζητήσει την εξέταση των μαρτύρων κατηγορίας”. Η αποστέρηση του κατηγορουμένου από αυτή τη δυνατότητα, αφορά σε ουσιώδες υπερασπιστικό του δικαίωμα, το οποίο εκτείνεται και στην απευθείας εξέταση και υποβολή ερωτήσεων και στην αξιολόγηση της αξιοπιστίας του μάρτυρα και στη διερεύνηση της τυχόν πηγής των πληροφοριών που μεταφέρει αυτός στη γραπτή κατάθεσή του, για τις οποίες μάλιστα ενδέχεται να ενεργοποιούνται και άλλοι αποδεικτικοί περιορισμοί, όπως αυτός που τυποποιείται στην κρίσιμη διάταξη του άρθρου 224 ΚΠΔ για τους εξ' ακοής μάρτυρες και την υποχρέωσή τους να κατονομάζουν τις πηγές τους. Η μη εμφάνιση του μάρτυρα στο ακροατήριο και η στέρηση του κατηγορουμένου από αυτά τα δικαιώματα καθιστά αυτόματα την ποινική διαδικασία μη συμβατή με τις ελάχιστες εγγυητικές προδιαγραφές της δίκαιης δίκης.

Είναι προφανές ότι η εν λόγω επιλογή του Σχεδίου δεν υπηρετεί την ποιοτική αναβάθμιση της ποινικής

διαδικασίας, ούτε βέβαια συμβάλλει στην εξασφάλιση ορθής διαγνωστικής κρίσης του δικαστή. Πρόκειται για διάταξη που απλά δίνει αυθαίρετα και πέρα από κάθε λογική το προβάδισμα στην προώθηση δευτερεύοντος χαρακτήρα σκοπιμοτήτων, σε σύγκριση με το προφανώς και αναντίρρητα μείζον ζητούμενο της ποινικής απόδειξης, που συνίσταται στην αναζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας και την πληρότητα και αμεσότητα της αποδεικτικής διαδικασίας στο ποινικό ακροατήριο. Το γεγονός ότι η προσθήκη αυτή καταγράφει την ικανοποίηση συντεχνιακού χαρακτήρα συνδικαλιστικών αιτημάτων των αστυνομικών υπαλλήλων, οι οποίοι μάλιστα έσπευσαν πανηγυρικά και επίσημα να διατυπώσουν την ευαρέσκειά τους ακόμη και στο πλαίσιο διαβούλευσης του Σχεδίου για την “ικανοποίηση του πάγιου αιτήματός τους” (βλ. χαρακτηριστικά το σχετικό ευχαριστήριο σχόλιο του συνδικαλιστικού φορέα των αστυνομικών στις καταχωρίσεις που καταγράφηκαν στο πλαίσιο της διαβούλευσης), αρκεί από μόνο του για να στιγματίσει την εν λόγω κανονιστική επιλογή των ανώνυμων συντακτών του Σχεδίου. Προφανώς κενό περιεχομένου είναι το επιχείρημα για τη δήθεν επιτάχυνση της διαδικασίας επειδή κατά την ακροαματική διαδικασία αποφεύγεται η προφορική εξέταση του (προφανώς ουσιώδους) αστυνομικού μάρτυρα, επειδή έτσι επέρχεται συντόμευση της διαδικασίας (προφανώς λίγων λεπτών), όταν μάλιστα παραβλέπεται το δυσανάλογο κόστος αυτής της επιλογής σε σχέση με την ποιότητα της απονομής δικαιοσύνης και την ουσιαστική αναζήτηση της αλήθειας από τον ποινικό δικαστή. Δεν μετριάζει ούτε την αντίθεση της εν λόγω διάταξης προς τις επιταγές της δίκαιης δίκης, ούτε την υπονόμηση της ορθής της απονομής δικαιοσύνης, η επικουρικά παρεχόμενη δυνατότητα να κληθούν τελικά κατά περίπτωση οι εν λόγω μάρτυρες, αν κρίνεται αναγκαίο από το δικαστήριο ή τον εισαγγελέα. Το βέβαιο ο παραμερισμός της διάταξης αυτής λόγω αντίθεσης στην ΕΣΔΑ, αλλά και στην ίδια τη λογική της ποινικής δίκης θα πρέπει να γίνει από τους ίδιους τους εισαγγελείς, οι οποίοι πρέπει να συνεχίσουν να καλούν στο ακροατήριο όλους τους ουσιώδεις μάρτυρες.

5. Η μη κλήτευση μαρτύρων στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο

Οι αντιρρήσεις που εκτέθηκαν στα προηγούμενα ισχύουν εξίσου και προβάλλονται αυτούσιες και σε ότι αφορά την κριτική που επιβάλλεται να ασκηθεί στην αντίστοιχη “φιλοσοφία” διάταξη του άρθρου 81 του Σχεδίου, που επιφέρει μεταβολή στο άρθρο 500 του ΚΠΔ που αφορά την προπαρασκευαστική διαδικασία της δευτεροβάθμιας δίκης, όπου στο εξής προβλέπεται ότι δεν είναι υποχρεωτική για τον εισαγγελέα η κλήτευση οποιουδήποτε μάρτυρα στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, καταργώντας την -ήδη προβληματική και σήμερα- διάταξη που θέτει ελάχιστον αριθμό ουσιωδών μαρτύρων που πρέπει να κλητεύονται. Στο εξής, σε αντίθεση με τις επιταγές για πλήρη επανεξέταση της υπόθεσης στον δεύτερο βαθμό, με βάση το Σχέδιο παρέχεται η δυνατότητα να οργανωθεί μια δίκη στο εφετείο ακόμη και χωρίς μάρτυρες, ανεξάρτητα από το αν αυτοί είναι ουσιώδεις ή όχι. Επιπρόσθετα όμως προς τις προαναφερόμενες αντιρρήσεις και επιφυλάξεις, η συγκεκριμένη επιλογή του Σχεδίου προσκρούει και στις δεσμευτικές κανονιστικές επιταγές που απορρέουν από το άρθρο 2 του 7ου Πρωτοκόλλου (που κατοχυρώνει το “Δικαίωμα για διπλό βαθμό δικαιοδοσίας σε θέματα ποινικού δικαίου.”, προβλέποντας ειδικότερα ότι “1. Κάθε πρόσωπο που καταδικάσθηκε για αξιόποινη πράξη από δικαστήριο, έχει το δικαίωμα της επανεξέτασης από ανώτερο δικαστήριο της απόφασης με την οποία κηρύχθηκε ένοχος ...” και το αντίστοιχο εγγυητικό περιεχόμενο του άρθρου 14 παρ. 5 ΔΣΑΠΔ, που ομόρροπα κατοχυρώνουν ατομικό δικαίωμα πλήρους ουσιαστικής επανεξέτασης της ποινικής υπόθεσης του κατηγορουμένου. Υπό αυτό το πρίσμα επιβάλλεται συνεπώς η διεξαγωγή μιας πλήρους και όχι μιας τυπικής, διεκπεραιωτικής μόνο ακροαματικής διαδικασίας στον δεύτερο βαθμό. Η αντίθετη αντίληψη του αόρατου συντάκτη του Σχεδίου που επιχειρεί να τυποποιήσει και να αποδυναμώσει την ακροαματική διαδικασία στον δεύτερο βαθμό είναι μη ανεκτή υπό αυτό το πρίσμα και για τον λόγο αυτόν, σε περίπτωση που η συγκεκριμένη διάταξη μετουσιωθεί σε νόμο, θα πρέπει να παραμερίζεται και να μην εφαρμόζεται, λόγω της προφανούς αντίθεσής της σε διατάξεις με αυξημένη νομική δύναμη.

6. Η ρύθμιση για τον συνολικό σχολιασμό των αποδεικτικών μέσων

Στο άρθρο 343 ΚΠΔ, σε συστηματικά μη σχετική δηλαδή διάταξη, επέλεξε ο αόρατος -και προφανώς δικονομικά μη επαρκώς καταρτισμένος- συντάκτης του Σχεδίου να εντάξει μια πρόσθετη ευρηματική διάταξη που επιχειρεί να περιορίσει το δικαίωμα αυτοτελούς σχολιασμού των αποδεικτικών μέσων που κατοχυρώνεται πράγματι στο άρθρο 358 ΚΠΔ, προβλέποντας στο εξής ότι ο σχολιασμός των αποδεικτικών μέσων θα γίνεται συνολικά. Υπήρχε άραγε άγνοια του ανώνυμου συντάκτη του Σχεδίου για την ύπαρξη της κρίσιμης διάταξης του άρθρου 358 ΚΠΔ, που παραμένει να τροποποιηθεί και ρυθμίζει διαφορετικά το ίδιο ζήτημα; Η διατήρηση και των δύο διατάξεων θα προκαλέσει σοβαρές ερμηνευτικές τριβές. Η διάταξη του άρθρου 358 ΚΠΔ και ισορροπημένη είναι και εγγυητικά πλήρης και εμπεδωμένη. Υπηρετεί ευθέως την έγκαιρη εξέταση της αξιοπιστίας των αποδεικτικών μέσων και την με άμεσο τρόπο αξιολόγησή τους στο πλαίσιο της ζωντανής ακροαματικής διαδικασίας, δεδομένου ότι κρίσιμος είναι στη ζωντανή διαδικασία ακόμη και ο χρόνος πρόκλησης των εντυπώσεων. Πρόκειται για υπερασπιστικό

δικονομικό δικαίωμα που συναρτάται ευθέως με το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, υποβοηθά σημαντικά τη διαμόρφωση της υπεράσπισης, αλλά και τον πληρέστερο σχηματισμό αντίληψης από το δικαστήριο. Επομένως είναι άστοχη και πρέπει να μην εφαρμοστεί η παράλληλη πρόβλεψη που επιχειρεί να εντάξει στο άρθρο 343 ΚΠΔ το Σχέδιο Νόμου.

7. Οι νομοθετικοί περιορισμοί των αιτημάτων αναβολής.

Η “δαιμονοποίηση” των αιτημάτων αναβολής που συχνά προβάλλονται εκ μέρους των διαδίκων και η προσπάθεια να επιβληθούν γενικοί και αφηρημένοι, νομοθετικού χαρακτήρα, περιορισμοί στον αριθμό των αιτημάτων αναβολής που προέρχονται εκ μέρους των διαδίκων, αποτελεί διαχρονικά μια εμμονή όλων των κατασταλτικού προσανατολισμού δικονομικών νομοθετημάτων. Οι απόπειρες να τεθούν απόλυτες και ανελαστικές εκ το νόμου απαγορεύσεις, που επιχειρούν ουσιαστικά να αφαιρέσουν τη σχετική κρίση από τον μόνο αρμόδιο να αποφανθεί για τα αιτήματα αυτά, τον δικαστή, ούτε αποτελεσματικές, ούτε συνταγματικά ανεκτές. Η θέσπισή τους και η εφαρμογή τους κατά περίπτωση διασταυρώνεται και σε πολλές περιπτώσεις συγκρούεται με τις επιταγές που απορρέουν από έννοιες και διατάξεις που έχουν αυξημένη νομική ισχύ: τη γενική έννοια της ανώτερης βίας, το δικαίωμα ακρόασης του άρθρου 20 παρ, 1 Σ, από το οποίο συνάγεται και απαγόρευση παρεμπόδισης της ακρόασης όταν η αδυναμία ακρόασης είναι αντικειμενικά ανυπαίτια, την ελευθερία επιλογής συνηγόρου, το δικαίωμα αυτοπρόσωπης παράστασης στο ακροατήριο και την αρχή της αναλογικότητας. Για τον λόγο αυτόν, σε συνδυασμό με τα ασφυκτικά δεδομένα της καθημερινής πραγματικότητας των υπερφορτωμένων εκθεμάτων στα δικαστήρια που από μόνα τους παράγουν συχνά νέους λόγους αναβολής, σε μεγάλο βαθμό οι απαγορευτικές για τις αναστολές νομοθετικές απόπειρες πέφτουν στο κενό και δεν μπορούν εφαρμοστούν. Σταθερά παραμερίζονται έμπρακτα ή παραμένουν ανεφάρμοστες στην καθημερινή δικαστική πράξη, που εύλογα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει με επιφύλαξη και συσταλτικά τις αλλοπρόσαλλες, υπέρμετρα αυστηρές κανονιστικές απόπειρες οριοθέτησης των αιτημάτων αναβολής. Όταν το δικαίωμα ακρόασης-υπεράσπισης εμποδίζεται από πραγματικούς λόγους ανώτερης βίας ή ανυπερέβλητα κωλύματα, τα οποία τεκμηριώνονται επαρκώς αποδεικτικά, η ανυπαίτια εκ μέρους του διαδίκου στέρηση του υπερνομοθετικής περιωπής δικαιώματος ακρόασής του, που θα σήμαινε η απόρριψη του αιτήματός του, κάμπτεται υποχρεωτικά κάθε νομοθετική απαγόρευση ή περιορισμό.

Το πραγματικό πρόβλημα των καθυστερήσεων στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης δεν ευσταθεί ότι οφείλεται στις αναβολές αυτές καθεαυτές, εφόσον ο έλεγχος και η χορήγησή τους υποχρεωτικά διέρχεται μέσω της εκφοράς *ad hoc* ειδικής κρίσης του δικαστηρίου, η οποία σε κάθε περίπτωση, είτε αποδοχής των αιτημάτων, είτε απόρριψής τους, (πρέπει να) είναι ειδικά και εμπειριστατωμένα αιτιολογημένη. Η μεσολάβηση της κρίσης του δικαστή αποτελεί υπό αυτά τα δεδομένα απολύτως επαρκή εγγύηση για την έλλογη και δίκαιη αξιολόγηση των αιτημάτων αναβολής και δεν χρειάζεται νομοθετική οριοθέτησή τους. Εμφανίζεται παράδοξο να εμπιστεύεται κανείς τον δικαστή να αποφασίσει για το μείζον, δηλαδή την ουσία της υπόθεσης και να μην τον εμπιστεύεται να κρίνει το επιμέρους ζήτημα του τυχόν αιτήματος των διαδίκων (και του υποστηρίζοντα την κατηγορία άλλωστε) για αναβολή, όταν μάλιστα τεκμηριώνουν αποδεικτικά επαρκώς τους ειδικότερους λόγους που επικαλούνται. Όπως άλλωστε παγίως υπογραμμίζεται στη νομολογία του ΕΔΔΑ, σε ό,τι αφορά τις χρονικές καθυστερήσεις της ποινικής διαδικασίας το κέντρο βάρους τοποθετείται στους νεκρούς διαδικαστικούς χρόνους που μεσολαβούν μεταξύ των διαδικαστικών πράξεων, για τους οποίους δεν ευθύνονται οι διάδικοι, αλλά μόνο η πολιτεία και η οργάνωση του δικαιοδοτικού μηχανισμού. Προφανώς λοιπόν αξιοποιώντας αιτιολογημένα το νομικό οπλοστάσιό που τους παρέχεται τα δικαστήρια σε κάθε περίπτωση έχουν τη δυνατότητα, αλλά και την υποχρέωση -ασκώντας τον προβλεπόμενο δικαστικό έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων- να αποκλίνουν από τις απόλυτες απαγορεύσεις, να παραμερίζουν διατάξεις που είναι αντίθετες τόσο στη λογική, όσο και στις προαναφερόμενες διατάξεις αυξημένης τυπικής δύναμης, ώστε να αποτρέπεται η ανυπαίτια στέρηση του δικαιώματος ακρόασης των διαδίκων (Για τα ζητήματα αυτά αναλυτικά βλ. *Συμεωνίδη*, Η αναβολή της ποινικής δίκης σύμφωνα με το άρθρο 349 ΚΠΔ. Κανονιστικά όρια και ερμηνευτική προσέγγιση, ΠοινΔικ 2004, σ. 67επ.)

8 Η ανύψωση των ορίων εκκλήτου των αποφάσεων

Ευθέως αντίθετη στην περιβαλλόμενη με νομική υπεροχή κατοχύρωση του δικαιώματος έφεσης στις διατάξεις των άρθρων 2 του 7ου Πρωτοκόλλου και 14 παρ. 5 του ΔΣΑΠΔ είναι και η πρόβλεψη του Σχεδίου να τροποποιήσει το άρθρο 489 ΚΠΔ, στην κατεύθυνση του δραστικού αναβιβασμού των ορίων του εκκλήτου των αποφάσεων (βλ. Τις μεταβολές που επιφέρει στο άρθρο 489 ΚΠΔ το άρθρο 79 του Σχεδίου, οι οποίες μεταξύ άλλων αντί για πάνω από 2 μήνες, απαιτεί φυλάκισης στο εξής πάνω από 5 μήνες για τις πρωτόδικες αποφάσεις του ΜονΠλημ, αντί για όριο ποινής φυλάκισης πάνω από 4 μήνες απαιτεί ποινή φυλάκισης 8 μηνών για τις αποφάσεις του ΤριμΠλημ και σε όλα τα δικαστήρια κακουργημάτων απαιτεί ελάχιστο όριο ποινής πλέον 3

τουλάχιστον έτη για κακούργημα αντί για 2 που προβλεπόταν μέχρι σήμερα και 2 χρόνια για πλημμέλημα, αντί για 1 χρόνο που προβλεπόταν ως τώρα). Πρόκειται για επιλογή που δεν έχει τη δυνατότητα να τη διαμορφώνει κατά βούληση ο κοινός δικονομικός νομοθέτης. Η επιφύλαξη που ρητά διατυπώθηκε στον νόμο 1705/1987 που κύρωσε το 7ο Πρωτόκολλο υπέρ της διατήρησης του άρθρου 489 ΚΠΔ, δεν νοείται να ερμηνεύεται ως επιφύλαξη που αφορά ελαστικά το εκάστοτε περιεχόμενο που θα προσλαμβάνει κατά τη συγκυριακή βούληση του νομοθέτη η εν λόγω διάταξη, αλλά αποτυπώνει ότι αποκρυσταλλώθηκε το πεδίο της προβλεπόμενης στο άρθρο 2 παρ. 2 του 7ου Πρωτοκόλλου επιτρεπτής εξαίρεσης από το δικαίωμα, Από το υποκειμενικό δικαίωμα άσκησης έφεσης ορίζεται έτσι ότι μπορούν να γίνουν εξαιρέσεις μόνο “στην περίπτωση αξιοποιώνων πράξεων μικρής σημασίας”, όπως αυτές πρέπει να γίνονται αντιληπτές πάντα με βάση τα όρια που προέβλεπε κατά τον κρίσιμο χρόνο της κύρωσης του Πρωτοκόλλου με τον Ν.1705’1097 το άρθρο 489 ΚΠΔ. Εν πάση περιπτώσει η επιχειρούμενη από το Σχέδιο ανύψωση των ορίων του εκκλητού είναι υπέρμετρη και δυσανάλογη-παρά το γεγονός μάλιστα ότι κατά τα άλλα μειώνονται οι υφιστάμενες εγγυήσεις με τον υποβιβασμό ως προς τα δικαστήρια που θα έχουν την αρμοδιότητα για την εκδίκαση των ποινικών αδικημάτων υπό τα νέα δεδομένα, το οποίο λογικά για να αντιροπηθεί θα έπρεπε να οδηγεί σε μείωση και όχι σε αύξηση των ορίων του εκκλητού- με βεβαιότητα δεν μπορεί για παράδειγμα να γίνει αποδεκτό ότι η επιβολή ποινής κάτω από τρία έτη από το ΜονΕφ για κακούργημα δεν θα επιδέχεται στο εξής προσβολής με έφεση, και ότι αυτό μπορεί δήθεν δικαιολογημένα να στεγαστεί στην εξαίρεση που προβλέπει το άρθρο 2 παρ. 2 του 7ου Πρωτοκόλλου, η οποία μπορεί να αφορά μόνο ήσσονος σημασίας αδικήματα. (βλ. 1. Κάθε πρόσωπο που καταδικάσθηκε για αξιόποινη πράξη από δικαστήριο, έχει το δικαίωμα της επανεξέτασης από ανώτερο δικαστήριο της απόφασης με την οποία κηρύχθηκε ένοχος ...” και 2. Από αυτό το δικαίωμα μπορούν να γίνουν εξαιρέσεις στην περίπτωση αξιοποιώνων πράξεων μικρής σημασίας, όπως ορίζονται στο νόμο, ή στις περιπτώσεις που ο καταδικασθείς κρίθηκε σε πρώτο βαθμό από το ανώτερο δικαστήριο, ή καταδικάσθηκε μετά από άσκηση ενδίκου μέσου εναντίον της απαλλαγής του.”). Υπό αυτά τα δεδομένα η τυχόν πρωτόδικη επιβολή μιας ποινής για κακούργημα, κατώτερης του ορίου εκκλητού των τουλάχιστον τριών ετών που ορίζεται πλέον στο Σχέδιο -για παράδειγμα η καταδίκη σε ποινή ύψους 35 μηνών, που προφανώς δεν είναι μικρή και μπορεί να οδηγεί στη φυλακή- δεν νοείται να θεωρείται αξιόποινη πράξη μικρής σημασίας, άρα μη επιδεχόμενη προσβολής με έφεση.

9. Τροποποίηση της παρ. 6 του άρθρου 187 ΠΚ και διατήρηση των απαγορεύσεων χορήγησης ανασταλτικού αποτελέσματος στα κακούργηματα - Προσθήκες στη διάταξη του άρθρου 497 παρ. 8 ΚΠΔ

Οι παρεμβάσεις των συντακτών του Σχεδίου Νόμου στο πεδίο της ρύθμισης του ανασταλτικού αποτελέσματος της έφεσης είναι επίσης άστοχες και πολλαπλά προβληματικές. Αυτές επιχειρούνται συνδυαστικά: πρώτον, με το άρθρο 28 του Σχεδίου, το οποίο τροποποιεί, κατά ένα μέρος όμως μόνο, την απόλυτα προβληματική διάταξη του άρθρου 187 παρ. 6 ΠΚ, αφαιρώντας από το πεδίο της σχετικής απαγόρευσης χορήγησης του ανασταλτικού αποτελέσματος της έφεσης τις περιπτώσεις πλημμελημάτων. Διατηρούνται όμως αυτές οι απαγορεύσεις στις περιπτώσεις καταδίκης για κακούργημα του άρθρου 187 ΠΚ. Δεύτερον, με το άρθρο 80 του Σχεδίου επιχειρείται παρέμβαση που επιφέρει σοβαρές αλλοιώσεις στη δογματική κατάσταση του ανασταλτικού αποτελέσματος στην παρ. 8 του άρθρου 497 ΚΠΔ. Στο άρθρο 187 παρ. 6 του ΠΚ, όπως είναι γνωστό, έχει περιληφθεί με το άρθρο 72 του Ν. 4908/2022 δικονομικού χαρακτήρα διάταξη, με την οποία προβλέπεται, με βάση όσα εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι σήμερα, απόλυτη απαγόρευση δικαστικής χορήγησης ανασταλτικού αποτελέσματος στην έφεση που ασκείται από τον κατηγορούμενο σε περίπτωση που έχει καταδικαστεί σε πρώτο βαθμό για οποιοδήποτε αδιακρίτως αξιόποινη πράξη που τυποποιείται στο άρθρο 187 ΠΚ (εγκληματική οργάνωση), είτε κακούργημα, είτε πλημμεληματικού χαρακτήρα. Η απαγόρευση αυτή, το ότι δηλαδή η τυχόν ασκηθείσα έφεση δεν επιτρέπεται εκ του νόμου να έχει αναστέλλουσα δύναμη, ρητά εξάλλου επεκτείνεται και σε κάθε συναφή πράξη που συνεκδικάστηκε μαζί με αυτήν που εμπίπτει στο άρθρο 187 ΠΚ. Η εν λόγω ρύθμιση, προστέθηκε με την προαναφερόμενη διάταξη που περιλήφθηκε στον Ν. 4908/2022, μαζί με αντίστοιχη απαγόρευση που εντοπίζεται στον ίδιο νόμο, και συγκεκριμένα στο άρθρο 4 παρ. 7 του Ν. 4908/2022, με το οποίο τροποποιήθηκε το άρθρο 41ΣΤ παρ. 8 του Ν. 2725/1997 με αντικείμενο την καταπολέμηση της αθλητικής βίας και θεσπίζει αντίστοιχη απόλυτη απαγόρευση που ισχύει για την πρωτόδικη καταδίκη για αδικήματα του νόμου αυτού. Πρόκειται για εξαιρέσεις από τη δυνατότητα δικαστικής χορήγησης ανασταλτικού αποτελέσματος σε περίπτωση άσκησης έφεσης, που ανεπίτρεπτα επιχειρούν ex lege να στερήσουν τη δυνατότητα εκφοράς ειδικής, προσωποποιημένης κρίσης για το ανασταλτικό αποτέλεσμα, από τα αρμόδια δικαστήρια. Η εν λόγω κρίση όμως επιβάλλεται να εκφέρεται με κριτήριο το αν συντρέχουν οι αυστηρά οριοθετημένοι εκείνοι δικονομικοί λόγοι που δικαιολογούν την άμεση εκτελεστότητα της πρωτόδικης απόφασης, κατ’ αντιστοιχία προς τα κριτήρια για την

επιβολή προσωρινής κράτησης. Μόνο αυτό το σχήμα αποτελεί συμβατή νομοθετικά εκδοχή που εναρμονίζεται με τις σχετικές υπερνομοθετικής ισχύος δεσμεύσεις : πρώτον, με τις επιταγές που απορρέουν από το υπέρτερης νομικής δύναμης δικαίωμα έφεσης του άρθρου 2 παρ. 1 του 7ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, που υπαγορεύει να έχει πραγματικό και ουσιαστικό περιεχόμενο η άσκηση της έφεσης, υπό την έννοια της θεσμοθέτησης δικαστικού μηχανισμού αποφυγής της επέλευσης των συνεπειών της εκκαλούμενης απόφασης μέχρι να κριθεί η έφεση. Και δεύτερον, με τις επιταγές του τεκμηρίου αθωότητας, που αποκλείει κάθε υποχρεωτική επιβολή στερητικών της ελευθερίας μέτρων πριν την αμετάκλητη εκδίκαση της υπόθεσης (Για την αυξημένης κανονιστικής ισχύος κατοχύρωση της δικαστικής χορήγησης ανασταλτικού αποτελέσματος στην έφεση, βλ. μεταξύ άλλων *Μαργαρίτη*, Ένδικα μέσα στον νέο ΚΠΔ, 2022, σ. 376 επ., με περαιτέρω παραπομπές). Η επιβολή τέτοιων μέτρων κατ' εξαίρεση μόνο δικαιολογείται δικονομικά αν συντρέχουν προϋποθέσεις αντίστοιχες με αυτές που επιτρέπτά προβλέπονται ως κάμψεις του τεκμηρίου αθωότητας στην ίδια την ΕΣΔΑ. Δηλαδή μόνο αν συντρέχουν οι αντίστοιχες προϋποθέσεις του άρθρου 5 της ΕΣΔΑ. Η εν λόγω εξισορρόπηση του τεκμηρίου αθωότητας με τις ειδικές περιπτώσεις που κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η κράτηση πριν την οριστική κάμψη του, υποχρεώνει τον κοινό δικονομικό νομοθέτη να διαμορφώνει ως ελάχιστο εγγυητικό πλαίσιο, ένα σύστημα διαρκούς και ανοιχτής δυνατότητας εκφοράς προσωποποιημένης δικαστικής κρίσης για το ανασταλτικό αποτέλεσμα, με αντίστοιχη υποχρέωση αναγωγής στα κριτήρια που εφαρμόζονται και στην προσωρινή κράτηση (κίνδυνος φυγής -κίνδυνος τέλεσης νέων, ομοειδών εγκλημάτων). Η θέσπιση κάθε είδους γενικών και αφηρημένων απαγορεύσεων του ανασταλτικού αποτελέσματος ελέγχεται υπό αυτά τα δεδομένα αντίθετη προς τις σαφείς προδιαγραφές αυξημένης κανονιστικής ισχύος που, με βάση όσα επιτάσσει το τεκμήριο αθωότητας (άρθρο 6 παρ. 2 ΕΣΔΑ και άρθρο 14 παρ. 2 ΔΣΑΠΔ), που αναμφισβήτητα εξακολουθεί να ισχύει αδιάσπαστα υπέρ του κατηγορουμένου όσο εκκρεμεί η έφεση και μέχρι την εκδίκασή της, και αφετέρου όσα ευθέως απορρέουν από την αποτελεσματική κατά περιεχόμενο κατοχύρωση του δικαιώματος επανεξέτασης, το οποίο υποχρεωτικά πρέπει να έχει και ουσιαστικό περιεχόμενο. Οι αυξημένης κανονιστικής ισχύος αυτές διατάξεις υπαγορεύουν την αναγνώριση και τη χορήγηση σε όλες ανεξαιρέτα τις περιπτώσεις υποθέσεων, δικαστικής τουλάχιστον δυνατότητας για εκφορά κρίσης αναφορικά με τη χορήγηση αναστολής εκτέλεσης για όσο χρόνο εκκρεμεί η εκδίκαση της έφεσης που έχει ασκηθεί υπέρ του κατηγορουμένου.

Ο αντίλογος στην αντισυνταγματικού χαρακτήρα αυτή προηγούμενη νομοθετική επιλογή του Ν.4908/2022, που καταγράφηκε και νομολογιακά, με τον παραμερισμό της στην πράξη ως αντίθετης στο τεκμήριο αθωότητας, όπως κρίθηκε με επιμέρους δικαστικές αποφάσεις, ήταν εύλογος και παραμένει σφοδρός. Δικαιολογημένα άλλωστε έχει προκαλέσει την ομόφωνη απόφαση των δικηγορικών συλλόγων της χώρας να κηρύξουν διαρκή αποχή των δικηγόρων από την εκδίκαση όλων των υποθέσεων που αφορούν αδικήματα του άρθρου 187 του ΠΚ. Το νέο Σχέδιο Νόμου αποδεικνύεται άτολμο και υπό αυτό το πρίσμα. Δεν προβαίνει σε πραγματική διόρθωση του προβλήματος. Με το νέο άρθρο 28 του Σχεδίου τροποποιείται βέβαια η παρ. 6 του άρθρου 187 ΠΚ και προσλαμβάνει την εξής μορφή: «6. Στις περιπτώσεις καταδίκης για αξιόποινες πράξεις του παρόντος άρθρου, καθώς και για τα συναφή αδικήματα που συνεκδικάστηκαν με την ίδια απόφαση, η ποινή δεν αναστέλλεται ούτε μετατρέπεται με κανέναν τρόπο, τυχόν ασκηθείσα έφεση δεν έχει αναστέλλουσα ισχύ, εκτός αν το δικαστήριο, σε περίπτωση καταδίκης για το πλημμέλημα της παρ. 3 και τα συναφή πλημμελήματα ή κακούργηματα τα οποία επισύρουν πρόσκαιρες στερητικές της ελευθερίας ποινές, κρίνει με ειδική αιτιολογία ότι πρέπει να χορηγηθεί η ανασταλτική δύναμη της έφεσης Στην τελευταία περίπτωση επιβάλλονται υποχρεωτικά οι κατάλληλοι περιοριστικοί όροι».

Διορθώνεται στο εξής, εν μέρει μόνο, το πρόβλημα που υπήρχε, δεδομένου ότι καταργείται στο εξής η απαγόρευση ανασταλτικού αποτελέσματος στα πεδία των πλημμεληματικού χαρακτήρα πράξεων του άρθρου 187 ΠΚ. Ασύμβατη ωστόσο με τη λογική της κατοχύρωσης του ανασταλτικού αποτελέσματος είναι και σε αυτήν την περίπτωση η πρόβλεψη του Σχεδίου στο τελ. εδαφίο της παρ. 6 ότι, σε περίπτωση που χορηγηθεί ανασταλτικό αποτέλεσμα για το πλημμέλημα, με ειδική μάλιστα αιτιολογία, υποχρεωτικά -και όχι δυναμικά, όπως είναι το μόνο ορθό- θα πρέπει να επιβληθούν οι κατά περίπτωση κατάλληλοι περιοριστικοί όροι. Η υποχρεωτική επιβολή περιοριστικών όρων είναι δεν συμβιβάζεται όμως με το τεκμήριο αθωότητας. Υπό αυτά τα δεδομένα, επέρχεται πάντως βελτίωση ως προς τα πλημμελήματα, τα οποία στο εξής επιδέχονται ανασταλτικής κρίσης. Από την άλλη πλευρά όμως η εν λόγω επιλογή του Σχεδίου επιβεβαιώνει ταυτόχρονα την εμμονή του νομοθέτη στη διατήρηση της απαγόρευσης χορήγησης ανασταλτικού αποτελέσματος για τις περιπτώσεις καταδίκης για κακούργημα που εμπίπτει στο άρθρο 187 ΠΚ. Δηλαδή εσφαλμένα και αντίθετα στις προναφερόμενες υπερνομοθετικού χαρακτήρα διατάξεις διατηρείται κατά το μεγαλύτερο μέρος του ο νομοθετικός αποκλεισμός του ανασταλτικού αποτελέσματος,

ο οποίος αφορά τις περιπτώσεις καταδίκης για κακουρηματικές μορφές του άρθρου 187 ΠΚ και κάθε συναφές έγκλημα.

Οι πρόσθετες τροποποιήσεις που επιχειρούνται στο άρθρο 497 παρ. 8 ΚΠΔ με το άρθρο 80 του Σχεδίου, ελέγχονται δογματικά προβληματικές, άστοχες και απολύτως εσφαλμένες. Προστίθενται στην κρίσιμη διάταξη του ΚΠΔ, εκτός από την προβλεπόμενη ήδη περίπτωση παραβίασης των περιοριστικών όρων, και νέες περιπτώσεις που στο εξής δικαιολογούν εκφορά κρίσης για την άρση της αναστολής που ήδη χορηγήθηκε. Αυτές οι περιπτώσεις που προστίθενται με το Σχέδιο αφορούν πρώτον, την άσκηση ποινικής δίωξης ή την καταδίκη αυτού στον οποίο χορηγήθηκε η αναστολή για άλλο έγκλημα, ακόμη και πλημμέλημα, εφόσον αυτό αφηρημένα επισύρει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 3 μηνών και, σωρευτικά, τελέστηκε κατά τον χρόνο της αναστολής. Δεύτερον, εισάγεται άλλη, νέα απαγόρευση χορήγησης αναστολής στην έφεση, αν αυτός ο οποίος βρίσκεται ήδη σε καθεστώς αναστολής για άλλη πρωτόδικη καταδίκη, καταδικαστεί εκ νέου σε ποινή φυλάκισης πάνω από ένα έτος για πράξη που τέλεσε κατά τη διάρκεια του χρόνου της αναστολής.

Οι συγκεκριμένες διατάξεις του Σχεδίου είναι δογματικά και εσφαλμένες και προσκρούουν στην υπέρτερης κανονιστικής ισχύος θεμελίωση του ανασταλτικού αποτελέσματος. Η κύρωση της άρσης της αναστολής μόνο με την τήρηση ή όχι των περιοριστικών όρων που τέθηκαν σε κάθε περίπτωση πρέπει να συνδέεται. Η μετά από δικαστική κρίση άρση της αναστολής δεν είναι δογματικά ορθό να συμφύρεται με σταθμίσεις και σκοπούς που παραπέμπουν σε άλλους τιμωρητική ή εγκληματοπροληπτική λογική, ούτε στη λογική που διέπει άλλους θεσμούς, του ουσιαστικού ποινικού δικαίου, όπως η υπ' όρον αναστολή ή η υπ' όρον απόλυση του ΠΚ. Η εναλλακτική της εκτελεστότητας δυνατότητα να επιβληθούν περιοριστικοί όροι για τη χορήγηση του ανασταλτικού αποτελέσματος έχει και πρέπει να διατηρήσει μόνο δικονομική λογική. Το βεληνεκές της προσφυγής στους περιοριστικούς όρους στο πεδίο της χορήγησης ανασταλτικού αποτελέσματος μετά από ειδική δικαστική απόφαση πρέπει να είναι αντίστοιχο με αυτό της ρύθμισης των περιοριστικών όρων στο πεδίο της προσωρινής κράτησης. Οι προβλέψεις του Σχεδίου που προσθέτουν περιπτώσεις άρσης της εν λόγω δικονομικής αναστολής, όπως και οι περιπτώσεις απαγόρευσης της χορήγησης νέας αναστολής για άλλα αδικήματα, έστω και αν επιβλήθηκε μικρή ποινή που απλά υπερβαίνει το ένα έτος (εφόσον σωρευτικά αφορά πράξη που τελέστηκε κατά τον χρόνο της πρώτης αναστολής) είναι ασύμβατες με τη λογική του ΑΑ και με την υπερνομοθετική βάση θεμελίωσης του, κυρίως με το τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου. Η κίνηση μόνο της ποινικής δίωξης ή η πρωτόδικη καταδίκη για άλλο έγκλημα (ακόμη και μη ομοειδές) δεν επιτρέπεται να επιφέρει συνέπειες που κάμπτουν το τεκμήριο αθωότητας. Υπό αυτά τα δεδομένα, ενόψει της ισχύος του τεκμηρίου αθωότητας, δεν επιτρέπεται και δεν δικαιολογείται δογματικά υπό αυτές τις περιστάσεις ούτε η άρση του πρώτου, ούτε η άρνηση του δεύτερου ανασταλτικού αποτελέσματος της έφεσης.

3. Καταληκτικές παρατηρήσεις

Με βάση όσα προεκτέθηκαν, οι διατάξεις του Σχεδίου καταγράφουν μια σοβαρή εγγυητική εκτροπή και επιχειρούν να διαμορφώσουν ένα νέο αυταρχικό δικονομικό πρότυπο, με έντονα τιμωρητική φιλοσοφία σε βάρος του κατηγορουμένου και του συνηγόρου του, εκδηλώνοντας όμως ταυτόχρονα ιδιαίτερη δυσπιστία απέναντι στον μόνο πραγματικό εγγυητή των ατομικών δικαιωμάτων που δεν είναι άλλος από τον δικαστή. Τόσο η φιλοσοφία του Σχεδίου, όσο και το περιεχόμενο των διατάξεών του κινούνται μονοσήμαντα στην κατεύθυνση της αποδόμησης της φιλελεύθερης φυσιογνωμίας του ΚΠΔ. Το Σχέδιο πάσχει σοβαρά επειδή οι περισσότερες και πιο ουσιώδεις από τις παρεμβάσεις που επιχειρεί στον ΚΠΔ ελέγχονται ευθέως αντίθετες με μια σειρά διατάξεων του Συντάγματος και των Διεθνών Συμβάσεων για την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων. Για τον λόγο αυτόν οι διατάξεις του πρέπει να αναθεωρηθούν στο σύνολό τους, προκειμένου να καταστούν συμβατές με τις διατάξεις του επαυξημένου Σ και να είναι δικαιοκρατικά ανεκτές στην ελληνική έννομη τάξη. Ενώ σε περίπτωση ψήφισής του Σχεδίου, επιβεβλημένη θα είναι η άσκηση του προβλεπόμενου δικαστικού ελέγχου της συνταγματικότητάς τους.